

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Fifteen Women on the Gallows: The True Stories of Women Executed in Türkiye, 1931–1971

Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri, 1931-1971

Cumali Bozpınar *

Abstract: This study reviews Tarık Işık's *Fifteen Women on the Gallows: The True Stories of Women Executed in Türkiye (1931–1971)*, which examines women executed in Türkiye during the Republican period. The review evaluates the book through a comparative reading of the existing literature on capital punishment, female criminality, and gender in criminal justice studies. Particular attention is given to the book's use of sources, thematic structure, and its contribution to the historiography of punishment in modern Türkiye. The study argues that, although the book does not present a systematic theoretical framework and remains largely descriptive in several sections, it nevertheless makes an important empirical contribution by compiling dispersed information on women subjected to capital punishment. The book draws attention to an understudied dimension of Turkish legal and social history and provides valuable material for future interdisciplinary studies concerning gender, punishment, and criminal justice. At the same time, the review identifies several limitations, including the absence of analytical coherence, the uneven organisation of chapters, and the limited engagement with broader international scholarship on feminist criminology and the sociology of punishment. Despite these limitations, the work remains significant because it foregrounds women as historical subjects within the history of execution and punishment in Türkiye. In this respect, the book contributes to ongoing discussions concerning gendered dimensions of criminal justice and highlights the need for further theoretically informed studies on capital punishment in modern Turkish history.

Keywords: Capital Punishment, Women, Female Criminality, Gender, Criminal Justice, Türkiye.

Öz: Bu çalışma, Cumhuriyet döneminde Türkiye'de idam edilen kadınları ele alan Tarık Işık'ın *Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri (1931–1971)* başlıklı eserini incelemektedir. Çalışmada kitap; idam cezası, kadın suçluluğu ve ceza adaleti çalışmalarında toplumsal cinsiyet konularına ilişkin mevcut literatür çerçevesinde karşılaştırmalı bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda özellikle eserin kaynak kullanımı, tematik kurgusu ve modern Türkiye'de ceza ve infaz tarihine yaptığı katkı üzerinde durulmaktadır. Çalışma, kitabın sistematik bir kuramsal çerçeve ortaya koymamasına ve bazı bölümlerde büyük ölçüde betimleyici bir nitelik taşımasına rağmen, idam cezasına çarptırılmış kadınlara ilişkin dağınık bilgileri bir araya getirmesi bakımından önemli bir ampirik katkı sunduğunu ileri sürmektedir. Eser,

* Dr., Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, Directorate General of National Property
Dr., Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Millî Emlak Genel Müdürlüğü

ORCID <http://orcid.org/0000-0001-8760-5253>

bozpınar.cumali@gmail.com

Cite as/ Atıf: Bozpınar, C. (2026). Fifteen women on the gallows: the true stories of women executed in Türkiye, 1931–1971 / Darağacında 15 kadın: Türkiye'de idam edilen kadınların gerçek hikâyeleri, 1931-1971. *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, 21(Ö1), 479-510. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer]. Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.89537>

Received/Geliş: 26 January/Ocak 2026

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

Türkiye'nin hukuk ve toplum tarihinin yeterince incelenmemiş bir boyutuna dikkat çekmekte ve toplumsal cinsiyet, ceza ve ceza adaleti alanlarında yapılacak disiplinlerarası çalışmalar için değerli veriler sağlamaktadır. Bununla birlikte inceleme, eserin analitik bütünlük eksikliği, bölümler arasındaki yapısal düzensizlik ve feminist kriminoloji ile cezanın sosyolojisine ilişkin uluslararası literatürle sınırlı düzeyde ilişki kurması gibi bazı önemli sınırlılıklarını da ortaya koymaktadır. Bu sınırlılıklarına rağmen eser, Türkiye'de infaz ve ceza tarihi içerisinde kadınları tarihsel özne olarak görünür kılması bakımından önem taşımaktadır. Bu yönüyle çalışma, ceza adaletinin toplumsal cinsiyet boyutlarına ilişkin tartışmalara katkı sunmakta ve modern Türkiye tarihinde idam cezası üzerine daha güçlü kuramsal temellere dayanan yeni araştırmalara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İdam Cezası, Kadınlar, Kadın Suçluluğu, Toplumsal Cinsiyet, Ceza Adaleti, Türkiye.

Structured Abstract:

Tarık Işık's *Fifteen Women on the Gallows: The True Stories of Women Executed in Türkiye (1931–1971)* focuses on a subject that has largely been neglected in the historiography of punishment and criminal justice in Türkiye, namely women who were sentenced to death and executed during the Republican period. Covering the years between 1931 and 1971, the book presents short biographical narratives of fifteen women whose lives ended on the gallows. This review article examines the work within the broader framework of penal history, gender studies, and historiography, paying particular attention to the author's use of sources, narrative method, and effort to render female convicts visible as historical subjects. By centring on female prisoners, the study draws attention not only to a marginalised group within legal history, but also to a neglected dimension of broader debates concerning crime, punishment, and state power in modern Türkiye. In this respect, the book intervenes in a field in which both the history of execution by hanging and gender-oriented analyses have long remained dominated by male-centred narratives.

As a journalist rather than an academic historian or legal scholar, Işık adopts a narrative and descriptive approach. The book relies on a wide range of sources, including contemporary newspapers, court records where available, memoirs, oral testimonies, and previously published studies. This eclectic use of materials allows the author to reconstruct the social backgrounds, criminal charges, trial processes, and executions of the women discussed, even when official documentation is fragmentary or incomplete. While this approach does not conform to strict academic standards of source criticism and methodological transparency, it does succeed in assembling dispersed information that would otherwise remain inaccessible or overlooked.

One of the book's most important contributions lies in its effort to foreground women as historical subjects within the context of execution by hanging. Existing scholarship on the death penalty in Türkiye has largely focused on legal reforms, constitutional debates, political trials, and male defendants, particularly in relation to coups, insurgencies, and ideological conflicts. Against this backdrop, the book fills a significant empirical gap by bringing together information on female convicts whose cases are rarely discussed in academic works. The book thereby challenges the implicit assumption that execution by hanging in Türkiye was predominantly a male experience and invites readers to reconsider how gender shaped both criminal prosecution and penal practices.

The book is organised into thematic sections dealing with issues such as female criminality, execution practices, the role of executioners, and cases in which death sentences were commuted. These sections provide useful contextual information and help situate individual cases within broader institutional and social frameworks. However, the overall structure of the book is uneven. The central theme—women executed in Türkiye—is at times delayed or interrupted by extended discussions that are only loosely connected to the main subject. As a result, the narrative occasionally loses focus, and the reader may find it difficult to follow a clear analytical trajectory across chapters.

Işık draws on earlier criminological and legal writings to contextualise female criminality, including references to Cesare Lombroso (1835–1909), early Republican legal scholars, and later sociological surveys conducted in Türkiye. These materials are presented primarily in a descriptive manner, with little critical evaluation of their underlying assumptions. Consequently, different explanatory frameworks—such as biological determinism, emotional instability, moral deficiency, and socio-economic hardship—are juxtaposed rather than systematically assessed. Nonetheless, when read comparatively, these references reveal an important historical shift. Whereas earlier accounts tended to frame female criminality in terms of morality and emotional weakness, later sources increasingly emphasise structural factors such as poverty, domestic violence, lack of social protection, and economic insecurity.

Several sections of the book provide particularly valuable material for future research. The discussion of executioners during the Republican period, for instance, draws attention to the absence of a permanent, institutionalised executioner corps within the state apparatus. Instead, executions were often carried out by individuals contracted on a temporary basis, a practice that raises important questions about professionalisation, state authority, and the practical implementation of capital punishment. Similarly, the examination of women whose death sentences were commuted by decisions of the Turkish Grand National Assembly opens up avenues for further inquiry into discretion, mercy, and political intervention in capital cases.

The final sections of the book address controversial claims found in public discourse, such as the alleged execution of a woman during the uprisings against the Hat Law (the 1925 law regulating Western-style headgear as part of the early Republican modernization reforms). By tracing the origins of this claim and comparing it with available archival evidence, Işık demonstrates that some widely circulated narratives lack documentary support. Although the author refrains from offering definitive conclusions, this discussion highlights the importance of careful source evaluation and illustrates how myths and assumptions can become embedded in collective memory.

In conclusion, the book is not an academic monograph, nor does it aim to provide a systematically developed analytical framework. Its bibliography is limited, and many of its arguments remain underdeveloped. Nevertheless, the book's extensive use of diverse sources and its focus on an overlooked group make it a valuable reference work. For scholars interested in execution by hanging, gender, and modern Turkish history, the book offers a foundation upon which more rigorous and theoretically informed studies can be built. By bringing women condemned to death into the historical record, Işık's work makes an important empirical contribution and underscores the need for further research that integrates gender into the study of punishment and criminal justice in Türkiye.

Keywords: Capital Punishment, Women, Female Criminality, Gender, Criminal Justice, Türkiye.

المخلص المنظم:

يركّز كتاب «خمس عشرة امرأة على المشنقة: القصص الحقيقية للنساء اللاتي أُعدمن في تركيا (1931-1971)» (لطارق إيشيك على موضوع ظلّ مهمشاً إلى حدّ كبير في الكتابات التاريخية المتعلقة بالعقوبات والعدالة الجنائية في تركيا، وهو النساء اللاتي حُكم عليهن بالإعدام ويُقدّ فيهن الحكم خلال الحقبة الجمهورية. ويغطي الكتاب الفترة الممتدة بين عامي 1931 و 1971، ويعرض سيرة موجزة لخمس عشرة امرأة انتهت حياتهن على المشنقة. وتتناول هذه الدراسة المراجعة الكتاب في إطار أوسع يجمع بين تاريخ العقوبات، ودراسات النوع الاجتماعي، والكتابة التاريخية، مع إيلاء اهتمام خاص لطريقة المؤلف في توظيف المصادر، ومنهجه السردية، وجهوده في إبراز النساء المحكوم عليهن بوصفهن فاعلات تاريخيات. ومن خلال تركيزه على السجينات، يسلط الكتاب الضوء ليس فقط على فئة مهمشة في التاريخ القانوني، بل أيضاً على بُعد مهم في النقاشات الأوسع المتعلقة بالجريمة والعقاب وسلطة الدولة في تركيا الحديثة. وبهذا المعنى، يُسهم الكتاب في حقل ظلّت فيه كل من دراسات الإعدام شتّى والتحليلات المرتبطة بالنوع الاجتماعي خاضعة، إلى حدّ بعيد، لهيمنة السرديات المتمركزة حول الرجال.

وبصفته صحفياً لا مؤرخاً أكاديمياً أو باحثاً قانونياً، يعتمد إيشيك منهجاً وصفيّاً وسردياً. ويستند الكتاب إلى طيف واسع من المصادر من بينها الصحف المعاصرة، وسجلات المحاكم حيثما توافرت، والمذكرات، والشهادات الشفوية، والدراسات المنشورة سابقاً. وقد أتاح هذا الاستخدام المتنوع للمصادر للمؤلف إعادة بناء الخلفيات الاجتماعية للنساء، والتهم الجنائية الموجهة إليهن، وإجراءات محاكمتهم، وتنفيذ أحكام الإعدام بحققهن، حتى في الحالات التي كانت فيها الوثائق الرسمية مجزأة أو غير مكتملة. وعلى الرغم من أن هذا المنهج لا ينسجم تماماً مع المعايير الأكاديمية الصارمة في نقد المصادر والشفافية المنهجية، فإنه ينجح في جمع معلومات متناثرة كان من الممكن أن تبقى بعيدة عن متناول الباحثين أو أن تُهمل.

وتكمن إحدى أبرز إسهامات الكتاب في سعيه إلى إبراز النساء بوصفهن موضوعات تاريخية في سياق الإعدام شتّى. فقد انصبت الدراسات السابقة المتعلقة بعقوبة الإعدام في تركيا، في الغالب، على الإصلاحات القانونية، والنقاشات الدستورية، والمحاكمات السياسية والمتهمين من الرجال، ولا سيما في سياقات الانقلابات، والتمردات، والصراعات الأيديولوجية. وفي هذا السياق، يسدّ الكتاب فجوة معرفية مهمة من خلال جمع معلومات عن محكومات بالإعدام نادراً ما تناولتها الدراسات الأكاديمية. وبهذا، يتحدى الافتراض الضمني القائل إن الإعدام شتّى في تركيا كان تجربة ذكورية في المقام الأول، ويدعو إلى إعادة النظر في الكيفية التي أثّر بها النوع الاجتماعي في كلّ من الملاحقة الجنائية والممارسات العقابية.

وقد نُظّم الكتاب في أقسام موضوعية تتناول قضايا مثل إجرام النساء، وممارسات تنفيذ الإعدام، ودور الجلادين، والحالات التي خُففت فيها أحكام الإعدام. وتوفّر هذه الأقسام معلومات سياقية مفيدة، وتساعد على وضع الحالات الفردية ضمن أطر مؤسسية واجتماعية أوسع. ومع ذلك، فإن البناء العام للكتاب يتسم بشيء من عدم التجانس؛ إذ يتأخر الموضوع الرئيس، وهو النساء اللاتي أُعدمن في تركيا، أو ينقطع أحياناً بسبب مناقشات مطوّلة لا ترتبط إلا ارتباطاً محدوداً بالموضوع الأساسي. ونتيجة لذلك، يفقد السرد تركيزه في بعض المواضع، وقد يجد القارئ صعوبة في تتبّع مسار تحليلي واضح عبر الفصول.

ويستند إيشيك إلى عدد من الكتابات السابقة في علم الإجرام والقانون لوضع إجرام النساء في سياقه، بما في ذلك الإحالة إلى أعمال تشيزاري لومبروزو (1835-1909)، وبعض فقهاء القانون في بدايات العهد الجمهوري، إضافة إلى دراسات اجتماعية أُجريت لاحقاً في تركيا. وقد عُرضت هذه المواد في إطار وصفي بالدرجة الأولى، دون تقييم نقدي عميق لافتراضاتها الأساسية. ولذلك، تُعرض أطر تفسيرية مختلفة مثل الحتمية البيولوجية، وعدم الاستقرار العاطفي، والقصور الأخلاقي، والحرمان الاجتماعي والاقتصادي، جنباً إلى جنب، دون إخضاعها لتحليل منهجي. ومع ذلك، فإن قراءتها بصورة مقارنة تكشف عن تحوّل تاريخي مهم؛ إذ انتقلت التفسيرات من ربط إجرام النساء بالضعف الأخلاقي والهشاشة العاطفية إلى التركيز المتزايد على العوامل البيولوجية، مثل الفقر، والعنف الأسري، وغياب الحماية الاجتماعية، وانعدام الأمن الاقتصادي.

وتتضمن عدة فصول من الكتاب مواد ذات قيمة كبيرة للبحوث المستقبلية. فعلى سبيل المثال، يلفت النقاش المتعلق بالجلادين في العهد الجمهوري الانتباه إلى غياب جهاز دائم ومؤسسي للجلادين ضمن بنية الدولة، حيث كانت عمليات الإعدام تُنفَّذ غالبًا بواسطة أفراد يُتعاقد معهم بصورة مؤقتة، وهو ما يثير تساؤلات مهمة بشأن الاحترافية، وسلطة الدولة، وآليات تنفيذ عقوبة الإعدام عمليًا. وبالمثل، فإن دراسة الحالات، التي خُففت فيها أحكام الإعدام بحق بعض النساء بقرارات صادرة عن الجمعية الوطنية الكبرى التركية تفتح آفاقًا جديدة لدراسة السلطة التقديرية والرحمة، والتدخل السياسي في قضايا الإعدام.

وتتناول الفصول الأخيرة من الكتاب بعض الادعاءات المثيرة للجدل المتداولة في الخطاب العام، مثل الزعم بإعدام امرأة خلال الانتفاضات المرتبطة بقانون القبة (قانون عام 1925 المنظم لاعتماد القبة الغربية في إطار إصلاحات التحديث المبكرة في العهد الجمهوري) ومن خلال تتبع أصل هذا الادعاء ومقارنته بالأدلة الأرشيفية المتاحة، يبين إيشيك أن بعض الروايات الشائعة تفقر إلى سند وثائقي. ورغم أن المؤلف يمتنع عن تقديم أحكام قاطعة، فإن هذه المناقشة تؤكد أهمية التقييم الدقيق للمصادر، وتوضح كيف يمكن للأساطير والافتراضات غير الموثقة أن تترسخ في الذاكرة الجمعية.

وفي الختام، لا يُعد هذا الكتاب دراسة أكاديمية متخصصة، كما أنه لا يهدف إلى تقديم إطار تحليلي متكامل ومنهج. فثبت مراجعته محدود نسبيًا، كما أن عددًا من أطروحاته لا يزال بحاجة إلى مزيد من التطوير. ومع ذلك، فإن اعتماده على مصادر متنوعة وتركيزه على فئة طالما أهملت يجعلان منه مرجعًا ذا قيمة. وبالنسبة للباحثين المهتمين بالإعدام شنقًا، والنوع الاجتماعي، وتاريخ تركيا الحديث، يوفر الكتاب أساسًا يمكن البناء عليه لإجراء دراسات أكثر صرامة من الناحية المنهجية وأكثر عمقًا من الناحية النظرية. ومن خلال إدراج النساء المحكوم عليهن بالإعدام ضمن السجل التاريخي، يقدم عمل إيشيك إسهامًا تجريبيًا مهمًا، ويؤكد الحاجة إلى مزيد من الدراسات التي تدمج منظور النوع الاجتماعي في بحوث العقاب والعدالة الجنائية في تركيا.

الكلمات المفتاحية: عقوبة الإعدام، النساء، إجرام النساء، النوع الاجتماعي، العدالة الجنائية، تركيا.

Résumé Structuré:

L'ouvrage de Tarık Işık, *Quinze femmes sur l'échafaud : Les histoires vraies des femmes exécutées en Turquie (1931–1971)*, porte sur un sujet largement négligé dans l'historiographie des peines et de la justice pénale en Turquie, à savoir les femmes condamnées à mort et exécutées durant la période républicaine. Couvrant les années 1931 à 1971, le livre présente de brèves notices biographiques de quinze femmes dont la vie s'est achevée sur l'échafaud. Cet article de recension examine l'ouvrage dans le cadre plus large de l'histoire pénale, des études de genre et de l'historiographie, en accordant une attention particulière à l'utilisation des sources par l'auteur, à sa méthode narrative ainsi qu'à son effort visant à rendre visibles les condamnées en tant que sujets historiques. En plaçant les détenues au centre de son analyse, l'étude attire l'attention non seulement sur un groupe marginalisé dans l'histoire du droit, mais aussi sur une dimension négligée des débats plus vastes relatifs à la criminalité, à la peine et au pouvoir de l'État dans la Turquie moderne. À cet égard, l'ouvrage constitue une contribution importante dans un domaine où tant l'histoire de l'exécution par pendaison que les analyses fondées sur le genre sont demeurées longtemps dominées par des récits centrés sur les hommes.

Journaliste plutôt qu'historien universitaire ou juriste, Işık adopte une approche essentiellement narrative et descriptive. L'ouvrage s'appuie sur un large éventail de sources, notamment la presse contemporaine, les archives judiciaires lorsqu'elles sont disponibles, les mémoires, les témoignages oraux et les études antérieures. Cette utilisation éclectique des matériaux permet à l'auteur de reconstituer les origines sociales des femmes concernées, les chefs d'accusation, le déroulement des procès et l'exécution des peines, même lorsque la documentation officielle est lacunaire ou incomplète. Bien que cette démarche ne réponde pas pleinement aux exigences académiques en matière de critique des sources et de transparence méthodologique, elle parvient néanmoins à réunir des informations dispersées qui seraient autrement demeurées inaccessibles ou ignorées.

L'une des principales contributions de l'ouvrage réside dans sa volonté de mettre les femmes au premier plan en tant que sujets historiques dans le contexte de l'exécution par pendaison. Les recherches existantes sur la peine de mort en Turquie se sont principalement concentrées sur les réformes juridiques, les débats constitutionnels, les procès politiques et les accusés masculins, en particulier dans le contexte des coups d'État, des insurrections et des conflits idéologiques. Dans cette perspective, le livre comble une lacune empirique importante en réunissant des informations sur des condamnées dont les affaires sont rarement évoquées dans les travaux académiques. Ce faisant, il remet en question l'idée implicite selon laquelle l'exécution par pendaison en Turquie aurait constitué une expérience essentiellement masculine et invite à reconsidérer la manière dont le genre a influencé tant les poursuites pénales que les pratiques de répression.

L'ouvrage est organisé en plusieurs sections thématiques consacrées à des questions telles que la criminalité féminine, les pratiques d'exécution, le rôle des bourreaux et les cas dans lesquels les condamnations à mort ont été commuées. Ces chapitres fournissent des informations contextuelles utiles et permettent de situer les cas individuels dans des cadres institutionnels et sociaux plus larges. Toutefois, la structure générale de l'ouvrage demeure inégale. Le thème central – les femmes exécutées en Turquie – est parfois retardé ou interrompu par de longues discussions n'entretenant qu'un lien indirect avec le sujet principal. En conséquence, le récit perd occasionnellement de sa cohérence et le lecteur peut éprouver des difficultés à suivre une progression analytique claire d'un chapitre à l'autre.

Afin de contextualiser la criminalité féminine, Işık mobilise plusieurs travaux antérieurs en criminologie et en droit, notamment les écrits de Cesare Lombroso (1835–1909), ceux des premiers juristes de la République ainsi que des enquêtes sociologiques réalisées ultérieurement en Turquie. Ces références sont présentées essentiellement de manière descriptive, sans véritable examen critique de leurs présupposés. Par conséquent, différents cadres explicatifs — tels que le déterminisme biologique, l'instabilité émotionnelle, la déficience morale ou les difficultés socio-économiques — sont juxtaposés plutôt qu'évalués de manière systématique. Néanmoins, une lecture comparative de ces références met en évidence une évolution historique importante : alors que les travaux anciens interprétaient généralement la criminalité féminine sous l'angle de la morale et de la faiblesse émotionnelle, les sources plus récentes accordent une importance croissante à des facteurs structurels tels que la pauvreté, les violences domestiques, l'absence de protection sociale et la précarité économique.

Plusieurs sections de l'ouvrage offrent des matériaux particulièrement précieux pour les recherches futures. La discussion consacrée aux bourreaux durant la période républicaine attire notamment l'attention sur l'absence d'un corps permanent et institutionnalisé d'exécuteurs au sein de l'appareil d'État. Les exécutions étaient, au contraire, fréquemment confiées à des personnes recrutées de manière temporaire, une pratique qui soulève des questions importantes concernant la professionnalisation, l'autorité de l'État et la mise en œuvre concrète de la peine capitale. De même, l'examen des cas de femmes dont les condamnations à mort furent commuées par décision de la Grande Assemblée nationale de Turquie ouvre de nouvelles perspectives de recherche sur le pouvoir discrétionnaire, la clémence et l'intervention politique dans les affaires de peine capitale.

Les dernières parties de l'ouvrage abordent certaines affirmations controversées présentes dans le discours public, notamment celle selon laquelle une femme aurait été exécutée lors des soulèvements consécutifs à la Loi sur le chapeau (la loi de 1925 réglementant l'adoption du couvre-chef occidental dans le cadre des réformes de modernisation de la jeune République). En retraçant l'origine de cette affirmation et en la confrontant aux preuves archivistiques disponibles, Işık démontre que certaines narrations largement diffusées sont dépourvues de fondement documentaire. Bien que l'auteur s'abstienne de formuler des conclusions définitives, cette analyse souligne l'importance d'une évaluation rigoureuse des sources et montre comment certains mythes et présupposés peuvent s'ancrer durablement dans la mémoire collective.

En conclusion, cet ouvrage ne constitue ni une monographie académique ni une tentative d'élaboration d'un cadre analytique systématique. Sa bibliographie demeure relativement limitée et plusieurs de ses arguments auraient gagné à être développés davantage. Néanmoins, l'ampleur des sources mobilisées et l'attention portée à un groupe longtemps négligé en font un ouvrage de référence précieux. Pour les chercheurs s'intéressant à l'exécution par pendaison, au genre et à l'histoire de la Turquie moderne, ce livre fournit une base solide sur laquelle pourront être développées des recherches plus rigoureuses sur les plans méthodologique et théorique. En réintégrant les femmes condamnées à mort dans le récit historique, l'ouvrage de Tarık Işık apporte une contribution empirique importante et met en évidence la nécessité de poursuivre les recherches intégrant la dimension du genre dans l'étude des peines et de la justice pénale en Turquie.

Mots-clés : peine capitale, femmes, criminalité féminine, genre, justice pénale, Turquie.

Resumen Estructurado:

El libro de Tarık Işık, *Quince mujeres en la horca: Las verdaderas historias de las mujeres ejecutadas en Turquía (1931–1971)*, se centra en un tema que ha sido ampliamente descuidado por la historiografía del castigo y de la justicia penal en Turquía, a saber, las mujeres condenadas a muerte y ejecutadas durante el

período republicano. Abarcando los años comprendidos entre 1931 y 1971, la obra presenta breves relatos biográficos de quince mujeres cuyas vidas terminaron en la horca. Este artículo de revisión examina el libro en el marco más amplio de la historia penal, los estudios de género y la historiografía, prestando especial atención al uso que hace el autor de las fuentes, a su método narrativo y a su esfuerzo por visibilizar a las mujeres condenadas como sujetos históricos. Al situar a las mujeres encarceladas en el centro del análisis, el estudio llama la atención no solo sobre un grupo marginado dentro de la historia jurídica, sino también sobre una dimensión desatendida de los debates más amplios en torno al crimen, el castigo y el poder del Estado en la Turquía moderna. En este sentido, el libro constituye una contribución relevante en un ámbito donde tanto la historia de la ejecución por ahorcamiento como los análisis con perspectiva de género han permanecido durante largo tiempo dominados por narrativas centradas en los hombres.

Como periodista, y no como historiador académico o jurista, Işık adopta un enfoque narrativo y descriptivo. El libro se basa en una amplia variedad de fuentes, entre ellas periódicos de la época, expedientes judiciales cuando se encuentran disponibles, memorias, testimonios orales y estudios previamente publicados. Este uso ecléctico de los materiales permite al autor reconstruir los antecedentes sociales, los cargos penales, los procesos judiciales y las ejecuciones de las mujeres analizadas, incluso cuando la documentación oficial resulta fragmentaria o incompleta. Si bien este enfoque no se ajusta plenamente a los estrictos estándares académicos de crítica de fuentes y transparencia metodológica, logra reunir información dispersa que, de otro modo, habría permanecido inaccesible o ignorada.

Una de las contribuciones más importantes de la obra reside en su esfuerzo por situar a las mujeres como sujetos históricos dentro del contexto de la ejecución por ahorcamiento. La investigación existente sobre la pena de muerte en Turquía se ha centrado principalmente en las reformas legales, los debates constitucionales, los juicios políticos y los acusados masculinos, especialmente en relación con golpes de Estado, insurrecciones y conflictos ideológicos. En este contexto, el libro llena un importante vacío empírico al reunir información sobre mujeres condenadas cuyos casos rara vez han sido objeto de atención en los estudios académicos. De este modo, cuestiona la suposición implícita de que la ejecución por ahorcamiento en Turquía fue predominantemente una experiencia masculina e invita a reconsiderar cómo el género influyó tanto en el procesamiento penal como en las prácticas punitivas.

La obra está organizada en secciones temáticas dedicadas a cuestiones como la criminalidad femenina, las prácticas de ejecución, el papel de los verdugos y los casos en los que las condenas a muerte fueron conmutadas. Estas secciones proporcionan un contexto útil y contribuyen a situar los casos individuales dentro de marcos institucionales y sociales más amplios. Sin embargo, la estructura general del libro presenta cierta irregularidad. El tema central —las mujeres ejecutadas en Turquía— se retrasa en ocasiones o se ve interrumpido por extensas discusiones que guardan solo una relación limitada con el asunto principal. Como consecuencia, la narración pierde ocasionalmente su enfoque, y el lector puede encontrar dificultades para seguir una trayectoria analítica clara a lo largo de los distintos capítulos.

Işık recurre a trabajos previos de criminología y derecho para contextualizar la criminalidad femenina, incluyendo referencias a Cesare Lombroso (1835–1909), a juristas de los primeros años de la República y a estudios sociológicos posteriores realizados en Turquía. Estos materiales se presentan principalmente de manera descriptiva, con escasa evaluación crítica de sus supuestos fundamentales. En consecuencia, diferentes marcos explicativos —como el determinismo biológico, la inestabilidad emocional, la deficiencia moral y las dificultades socioeconómicas— aparecen yuxtapuestos en lugar de ser evaluados sistemáticamente. No obstante, una lectura comparativa de estas referencias revela un importante cambio histórico. Mientras que los primeros estudios tendían a interpretar la criminalidad femenina en términos de moralidad y debilidad emocional, las fuentes posteriores conceden una importancia creciente a factores estructurales como la pobreza, la violencia doméstica, la falta de protección social y la inseguridad económica.

Varias secciones del libro ofrecen materiales especialmente valiosos para futuras investigaciones. La discusión sobre los verdugos durante el período republicano, por ejemplo, pone de relieve la ausencia de un cuerpo permanente e institucionalizado de ejecutores dentro del aparato estatal. En su lugar, las ejecuciones eran realizadas con frecuencia por personas contratadas de manera temporal, una práctica que plantea importantes interrogantes acerca de la profesionalización, la autoridad del Estado y la implementación práctica de la pena capital. Del mismo modo, el análisis de los casos de mujeres cuyas condenas a muerte fueron conmutadas por decisión de la Gran Asamblea Nacional de Turquía abre nuevas perspectivas para investigar la discrecionalidad, la clemencia y la intervención política en los casos de pena de muerte.

Las últimas secciones del libro abordan algunas afirmaciones controvertidas presentes en el discurso público, como la supuesta ejecución de una mujer durante los levantamientos relacionados con la Ley del Sombrero (la ley de 1925 que reguló el uso del sombrero de estilo occidental como parte de las reformas modernizadoras de la primera República). Al rastrear el origen de esta afirmación y compararla con las pruebas documentales disponibles, Işık demuestra que algunas narrativas ampliamente difundidas carecen de respaldo documental. Aunque el autor evita formular conclusiones definitivas, este análisis pone de relieve la importancia de una evaluación rigurosa de las fuentes y muestra cómo ciertos mitos y supuestos pueden arraigarse en la memoria colectiva.

En conclusión, el libro no constituye una monografía académica ni pretende ofrecer un marco analítico desarrollado de manera sistemática. Su bibliografía es limitada y muchos de sus argumentos requieren un desarrollo más profundo. No obstante, el amplio uso de fuentes diversas y su atención a un grupo históricamente ignorado convierten esta obra en un valioso trabajo de referencia. Para los investigadores interesados en la ejecución por ahorcamiento, el género y la historia moderna de Turquía, el libro proporciona una base sobre la cual pueden desarrollarse estudios más rigurosos y teóricamente fundamentados. Al incorporar a las mujeres condenadas a muerte al registro histórico, la obra de Işık realiza una importante contribución empírica y subraya la necesidad de seguir desarrollando investigaciones que integren la perspectiva de género en el estudio del castigo y de la justicia penal en Turquía.

Palabras clave: pena capital, mujeres, criminalidad femenina, género, justicia penal, Turquía.

结构式摘要：

塔勒克·伊舍克 (Tarık Işık) 的著作《绞刑架上的十五位女性：土耳其被处决女性的真实故事 (1931—1971)》聚焦于土耳其刑罚史与刑事司法史研究中长期被忽视的一个议题，即共和国时期被判处死刑并执行绞刑的女性。该书涵盖1931年至1971年间的历史，通过简短的传记叙述呈现了十五位最终命丧绞刑架的女性的人生经历。本文从刑罚史、性别研究及历史编纂学的更广阔视角对该著作进行评述，重点考察作者对史料的运用、叙事方法，以及其将女性死刑犯作为历史主体加以呈现的努力。通过将女性囚犯置于研究中心，该研究不仅关注了法律史中一个长期被边缘化的群体，同时也揭示了现代土耳其关于犯罪、刑罚与国家权力等更广泛讨论中一个长期被忽略的重要维度。从这一意义上说，该书填补了长期以来无论是关于绞刑历史还是性别视角分析均以男性为中心叙事的研究领域中的一项重要空白。

作为一名新闻工作者，而非学院派历史学家或法学研究者，伊舍克采用了叙述性与描述性相结合的方法。全书广泛利用了当时报刊、法院档案（在可获得的情况下）、回忆录、口述证言以及既有研究成果等多种资料来源。这种兼收并蓄的史料运用方式，使作者即便在官方档案残缺或不完整的情况下，仍能够重建书中所涉及女性的社会背景、犯罪指控、审判过程及死刑执行情况。尽管这一方法未完全符合学术研究对于史料批判与方法论透明性的严格要求，但其成功汇集了原本零散分布、难以获取或容易被忽视的资料。

该书最重要的贡献之一，在于努力将女性置于绞刑历史中的历史主体地位。以往关于土耳其死刑制度的研究，主要集中于法律改革、宪法争论、政治审判以及男性被告，尤其关注政变、叛乱和意识形态冲突等背景下的案件。在此背景下，本书通过系统汇集学术研究中鲜少涉及的女性死刑犯资料，填补了一项重要的实证研究空白。由此，作者挑战了“土耳其绞刑主要是男性经验”这一隐含假设，并促使读者重新思考性别如何影响刑事追诉以及刑罚实践。

全书按照女性犯罪、死刑执行实践、刽子手的角色以及死刑减刑案例等主题进行组织。这些章节不仅提供了有价值的历史背景，也有助于将个案置于更广泛的制度与社会框架之中。然而，全书整体结构并不完全均衡。作为核心主题的“土耳其被处决女性”有时被延后展开，或因篇幅较长且与主题关联有限的讨论而被打断。因此，叙事在某些部分略显分散，读者可能难以在各章节之间把握一条清晰的分析脉络。

为了对女性犯罪进行历史语境化分析，伊舍克援引了早期犯罪学与法学文献，包括切萨雷·龙勃罗梭（Cesare Lombroso, 1835—1909）的相关理论、共和国早期法学家的研究，以及后来在土耳其开展的社会学调查。这些文献主要以描述性的方式呈现，而较少对其基本假设进行批判性分析。因此，诸如生物决定论、情绪不稳定、道德缺陷以及社会经济困境等不同解释框架更多是并列呈现，而非系统比较和评估。然而，通过比较阅读这些资料，可以发现一个重要的历史转变：早期研究倾向于将女性犯罪归因于道德缺失与情感脆弱，而后来的研究则越来越强调贫困、家庭暴力、社会保障缺失及经济不安全等结构性因素的重要性。

书中若干章节为未来研究提供了尤为宝贵的资料。例如，对共和国时期刽子手制度的讨论指出，国家机构内部并不存在一个常设、制度化的刽子手队伍，相反，死刑通常由临时雇佣人员执行。这一做法引发了关于职业化、国家权威以及死刑具体执行机制等重要问题。同样，对由土耳其大国民议会决定减刑的女性死刑案例的分析，也为探讨死刑案件中的自由裁量权、宽赦制度以及政治干预提供了新的研究方向。

本书最后几章讨论了公共话语中若干具有争议性的说法，例如关于《帽子法》事件（即1925年作为共和国早期现代化改革组成部分、规范西式帽饰佩戴的法律）期间 allegedly（一说）有女性被执行死刑的传闻。通过追溯这一说法的来源，并将其与现有档案证据进行比较，伊舍克指出，一些广为流传的叙述实际上缺乏可靠的文献依据。尽管作者并未作出最终定论，但这一讨论充分凸显了严谨史料考证的重要性，也说明神话与未经证实的假设如何逐渐嵌入集体记忆之中。

总而言之，本书并非一部严格意义上的学术专著，也无意构建一套系统完善的分析框架。其参考文献数量相对有限，不少论点仍有进一步深化的空间。然而，作者广泛利用多种史料，并聚焦于一个长期被忽视的研究群体，使该书具有重要的参考价值。对于关注绞刑制度、性别研究以及现代土耳其历史的学者而言，本书为未来开展更加严谨、理论基础更加扎实的研究奠定了基础。通过将被判处死刑的女性重新纳入历史记录，伊舍克的著作作出了重要的实证性贡献，同时也进一步凸显了在土耳其刑罚与刑事司法研究中融入性别视角的必要性。

关键词：死刑；女性；女性犯罪；性别；刑事司法；土耳其。

Структурированная Аннотация:

Книга Тарыка Ышыка «Пятнадцать женщин на виселице: Подлинные истории женщин, казнённых в Турции (1931–1971)» посвящена теме, которая в значительной степени оставалась вне поля зрения историографии наказаний и уголовного правосудия Турции, а именно женщинам, приговорённым к смертной казни и казнённым в республиканский период. Охватывая период с 1931 по 1971 год, книга представляет краткие биографические очерки пятнадцати женщин, чьи жизни завершились на виселице. Настоящая рецензионная статья рассматривает данную работу в более

широком контексте истории наказаний, гендерных исследований и историографии, уделяя особое внимание использованию автором источников, его повествовательному методу и стремлению представить осуждённых женщин в качестве самостоятельных исторических субъектов. Сосредоточив внимание на женщинах-заключённых, исследование обращает внимание не только на маргинализированную группу в истории права, но и на малоизученное измерение более широких дискуссий о преступности, наказании и государственной власти в современной Турции. В этом отношении книга вносит значительный вклад в область исследований, где как история смертной казни через повешение, так и гендерно ориентированные исследования на протяжении долгого времени оставались преимущественно сосредоточенными на мужском опыте.

Будучи журналистом, а не профессиональным историком или правоведом, Ышык придерживается повествовательного и описательного подхода. Книга основана на широком круге источников, включая современные событиям газетные публикации, судебные материалы (при их наличии), мемуары, устные свидетельства и ранее опубликованные исследования. Такое эклектичное использование материалов позволяет автору реконструировать социальное происхождение женщин, характер предъявленных им обвинений, судебные процессы и исполнение смертных приговоров даже в тех случаях, когда официальная документация является фрагментарной или неполной. Хотя данный подход не полностью соответствует строгим академическим требованиям к источниковедческой критике и методологической прозрачности, он успешно объединяет разрозненную информацию, которая в противном случае осталась бы недоступной или незамеченной.

Одним из наиболее значимых достоинств книги является стремление вывести женщин на передний план как исторических субъектов в контексте смертной казни через повешение. Существующие исследования смертной казни в Турции преимущественно сосредоточены на правовых реформах, конституционных дискуссиях, политических процессах и мужчинах-подсудимых, особенно в связи с государственными переворотами, восстаниями и идеологическими конфликтами. На этом фоне книга восполняет важный эмпирический пробел, объединяя сведения о женщинах, приговорённых к смертной казни, чьи дела крайне редко рассматриваются в академической литературе. Тем самым автор ставит под сомнение скрытое предположение о том, что смертная казнь через повешение в Турции являлась преимущественно мужским опытом, и предлагает по-новому осмыслить влияние гендера как на уголовное преследование, так и на практику применения наказаний.

Книга организована в тематические разделы, посвящённые таким вопросам, как женская преступность, практика исполнения смертных приговоров, роль палачей и случаи замены смертной казни более мягким наказанием. Эти разделы предоставляют полезную контекстуальную информацию и позволяют рассматривать отдельные случаи в более широких институциональных и социальных рамках. Вместе с тем общая структура книги отличается определённой неоднородностью. Центральная тема — женщины, казнённые в Турции, — местами откладывается или прерывается пространными обсуждениями, лишь косвенно связанными с основной проблематикой. В результате повествование иногда утрачивает аналитическую последовательность, а читателю может быть сложно проследить единую логическую линию на протяжении всей книги.

Для исторической контекстуализации женской преступности Ышык обращается к более ранним криминологическим и юридическим исследованиям, включая труды Чезаре Ломброзо (1835–1909), работы правоведов раннего республиканского периода и последующие социологические исследования, проведённые в Турции. Эти материалы представлены главным образом в описательной форме и сопровождаются минимальной критической оценкой лежащих в их основе предпосылок. Вследствие этого различные объяснительные модели — такие как биологический детерминизм, эмоциональная нестабильность, нравственная неполноценность и социально-экономические трудности — скорее сопоставляются друг с другом, чем подвергаются систематическому анализу. Тем не менее сравнительное прочтение этих источников позволяет выявить важную историческую трансформацию. Если ранние исследования объясняли женскую преступность преимущественно моральной слабостью и эмоциональной неустойчивостью, то более поздние источники всё чаще подчёркивают значение структурных факторов, таких как бедность, домашнее насилие, отсутствие социальной защиты и экономическая нестабильность.

Некоторые разделы книги содержат особенно ценный материал для дальнейших исследований. Так, обсуждение деятельности палачей в республиканский период обращает внимание на отсутствие

постоянного институционализированного корпуса палачей в государственной системе. Вместо этого смертные приговоры зачастую приводились в исполнение лицами, нанимаемыми на временной основе, что поднимает важные вопросы, связанные с профессионализацией, государственным авторитетом и практической реализацией смертной казни. Аналогичным образом анализ случаев, когда смертные приговоры женщинам были заменены более мягкими наказаниями по решениям Великого национального собрания Турции, открывает перспективы для дальнейшего изучения вопросов дискреционных полномочий, помилования и политического вмешательства в дела, связанные со смертной казнью.

Заключительные разделы книги посвящены анализу спорных утверждений, распространённых в общественном дискурсе, в частности версии о якобы состоявшейся казни женщины во время выступлений, связанных с Законом о шляпах (законом 1925 года, регулировавшим введение западного головного убора в рамках ранних республиканских реформ модернизации). Проследивая происхождение этого утверждения и сопоставляя его с имеющимися архивными материалами, Ышык показывает, что некоторые широко распространённые повествования не имеют документального подтверждения. Хотя автор воздерживается от окончательных выводов, данное обсуждение подчёркивает важность тщательной критики источников и демонстрирует, каким образом мифы и неподтверждённые предположения могут закрепляться в коллективной памяти.

В заключение следует отметить, что книга не является академической монографией и не ставит целью разработку систематизированной аналитической концепции. Её библиография сравнительно ограничена, а многие положения требуют дальнейшего развития. Тем не менее широкое использование разнообразных источников и внимание к ранее игнорировавшейся группе делают данную работу ценным справочным изданием. Для исследователей, занимающихся проблемами смертной казни через повешение, гендерных исследований и современной истории Турции, книга представляет собой прочную основу для последующих более строгих в методологическом и теоретическом отношении исследований. Возвращая женщин, приговорённых к смертной казни, в историческое повествование, работа Ышыка вносит значительный эмпирический вклад и подчёркивает необходимость дальнейших исследований, интегрирующих гендерную перспективу в изучение наказаний и уголовного правосудия в Турции.

Ключевые слова: смертная казнь, женщины, женская преступность, гендер, уголовное правосудие, Турция.

संरचित सारांशः

तारिक इशिक (Tarık Işık) की पुस्तक *फिफ्टीन वीमेन ऑन द गैलोज़: द टू स्टोरीज़ ऑफ़ वीमेन एक्ज़ीक्यूटेड इन तुर्किये (1931–1971)* तुर्किये में दंड एवं आपराधिक न्याय के इतिहासलेखन में लंबे समय तक उपेक्षित रहे एक महत्वपूर्ण विषय पर केंद्रित है, अर्थात् गणतांत्रिक काल के दौरान मृत्युदंड पाए और फाँसी देकर दंडित की गई महिलाओं पर। 1931 से 1971 के बीच की अवधि को समेटते हुए यह पुस्तक उन पंद्रह महिलाओं की संक्षिप्त जीवन-कथाएँ प्रस्तुत करती है जिनका जीवन फाँसी पर समाप्त हुआ। यह समीक्षा-लेख इस कृति का दंड-इतिहास, जेंडर अध्ययन तथा इतिहासलेखन के व्यापक परिप्रेक्ष्य में विश्लेषण करता है तथा विशेष रूप से लेखक द्वारा स्रोतों के उपयोग, उनकी कथात्मक पद्धति और महिला दोषियों को ऐतिहासिक विषय (historical subjects) के रूप में दृश्य बनाने के प्रयास पर ध्यान केंद्रित करता है। महिला कैदियों को अध्ययन के केंद्र में रखकर यह कृति न केवल विधिक इतिहास के एक हाशिए पर पड़े समूह की ओर ध्यान आकर्षित करती है, बल्कि आधुनिक तुर्किये में अपराध, दंड तथा राज्य-सत्ता से संबंधित व्यापक विमर्शों के एक उपेक्षित आयाम को भी सामने लाती है। इस दृष्टि से यह पुस्तक ऐसे शोध-क्षेत्र में महत्वपूर्ण हस्तक्षेप करती है, जहाँ फाँसी द्वारा मृत्युदंड के इतिहास तथा जेंडर-आधारित विश्लेषण दोनों ही लंबे समय तक पुरुष-केंद्रित आख्यानो से प्रभुत्वशाली रहे हैं।

एक अकादमिक इतिहासकार या विधि-विशेषज्ञ के बजाय एक पत्रकार होने के कारण इशिक ने वर्णनात्मक एवं कथात्मक दृष्टिकोण अपनाया है। पुस्तक समकालीन समाचारपत्रों, उपलब्ध न्यायालयीय अभिलेखों, संस्मरणों, मौखिक साक्ष्यों तथा पूर्व प्रकाशित अध्ययनों सहित विविध प्रकार के स्रोतों पर आधारित है। स्रोतों का यह बहुआयामी उपयोग लेखक को उन महिलाओं की सामाजिक पृष्ठभूमि, उनके विरुद्ध लगाए गए आपराधिक आरोपों, न्यायिक प्रक्रियाओं तथा मृत्युदंड के क्रियान्वयन का पुनर्निर्माण करने में सक्षम बनाता है, यहाँ तक कि उन परिस्थितियों में भी जब आधिकारिक अभिलेख

खंडित या अपूर्ण हों। यद्यपि यह दृष्टिकोण स्रोत-समालोचना तथा कार्यप्रणालीगत पारदर्शिता के कठोर अकादमिक मानकों का पूर्णतः अनुसरण नहीं करता, फिर भी यह उन बिखरी हुई सूचनाओं को एकत्रित करने में सफल होता है जो अन्यथा अप्राप्य या उपेक्षित रह जातीं।

इस पुस्तक का सबसे महत्वपूर्ण योगदान यह है कि यह फाँसी द्वारा मृत्युदंड के संदर्भ में महिलाओं को ऐतिहासिक विषयों के रूप में स्थापित करने का प्रयास करती है। तुर्किये में मृत्युदंड पर उपलब्ध अधिकांश शोध मुख्यतः विधिक सुधारों, संवैधानिक बहसों, राजनीतिक मुकदमों तथा पुरुष अभियुक्तों पर केंद्रित रहे हैं, विशेषकर सैन्य तख्तापलटों, विद्रोहों और वैचारिक संघर्षों के संदर्भ में। इस पृष्ठभूमि में यह पुस्तक उन महिला दोषियों के बारे में जानकारी संकलित कर एक महत्वपूर्ण अनुभवजन्य रिक्ति को भरती है, जिनके मामलों पर अकादमिक साहित्य में बहुत कम चर्चा हुई है। इस प्रकार यह उस निहित धारणा को चुनौती देती है कि तुर्किये में फाँसी द्वारा मृत्युदंड मुख्यतः पुरुषों का अनुभव था, और पाठकों को पुनर्विचार करने के लिए प्रेरित करती है कि किस प्रकार जेंडर ने आपराधिक अभियोजन तथा दंड-व्यवस्था दोनों को प्रभावित किया।

पुस्तक को महिला अपराध, मृत्युदंड की कार्यप्रणाली, जल्लादों की भूमिका तथा उन मामलों जैसे विषयगत खंडों में व्यवस्थित किया गया है जिनमें मृत्युदंड को परिवर्तित (commuted) किया गया था। ये खंड उपयोगी संदर्भगत जानकारी प्रदान करते हैं तथा व्यक्तिगत मामलों को व्यापक संस्थागत एवं सामाजिक परिप्रेक्ष्य में समझने में सहायता करते हैं। तथापि, पुस्तक की समग्र संरचना कुछ असमान प्रतीत होती है। केंद्रीय विषय—तुर्किये में मृत्युदंड प्राप्त महिलाएँ—कभी-कभी विलंब से प्रस्तुत होता है अथवा ऐसे विस्तृत विवेचनों द्वारा बाधित हो जाता है जिनका मुख्य विषय से संबंध अपेक्षाकृत सीमित है। परिणामस्वरूप, कुछ स्थानों पर कथानक अपना विश्लेषणात्मक केंद्र खो देता है और पाठक के लिए अध्यायों के बीच एक स्पष्ट विश्लेषणात्मक क्रम का अनुसरण करना कठिन हो सकता है।

महिला अपराध को संदर्भित करने के लिए इशिक अपराधशास्त्र और विधिशास्त्र के पूर्ववर्ती अध्ययनों का सहारा लेते हैं, जिनमें चेज़ारे लोम्ब्रोसो (Cesare Lombroso, 1835–1909), गणतंत्र के प्रारंभिक विधि-विद्वानों तथा तुर्किये में बाद में किए गए समाजशास्त्रीय सर्वेक्षणों के संदर्भ सम्मिलित हैं। इन सामग्रियों को मुख्यतः वर्णनात्मक रूप में प्रस्तुत किया गया है और उनके आधारभूत पूर्वानुमानों का आलोचनात्मक मूल्यांकन अपेक्षाकृत कम किया गया है। फलस्वरूप, जैविक नियतत्ववाद, भावनात्मक अस्थिरता, नैतिक दुर्बलता तथा सामाजिक-आर्थिक कठिनाइयों जैसे विभिन्न व्याख्यात्मक प्रतिमानों को व्यवस्थित विश्लेषण के बजाय साथ-साथ प्रस्तुत किया गया है। फिर भी, तुलनात्मक दृष्टि से इन संदर्भों का अध्ययन एक महत्वपूर्ण ऐतिहासिक परिवर्तन को उजागर करता है। जहाँ प्रारंभिक अध्ययन महिला अपराध को नैतिकता और भावनात्मक दुर्बलता के संदर्भ में समझते थे, वहीं बाद के स्रोत गरीबी, घरेलू हिंसा, सामाजिक सुरक्षा के अभाव तथा आर्थिक असुरक्षा जैसे संरचनात्मक कारकों पर अधिक बल देते हैं।

पुस्तक के कई भाग भविष्य के अनुसंधान के लिए विशेष रूप से मूल्यवान सामग्री प्रस्तुत करते हैं। उदाहरण के लिए, गणतांत्रिक काल के जल्लादों पर चर्चा इस तथ्य की ओर संकेत करती है कि राज्य-व्यवस्था के भीतर स्थायी एवं संस्थागत जल्लाद-दल का अभाव था। इसके स्थान पर मृत्युदंड प्रायः अस्थायी अनुबंध पर नियुक्त व्यक्तियों द्वारा निष्पादित किए जाते थे। यह व्यवस्था व्यावसायीकरण, राज्य की वैध सत्ता तथा मृत्युदंड के व्यावहारिक क्रियान्वयन से संबंधित महत्वपूर्ण प्रश्न उठाती है। इसी प्रकार, तुर्किये की महान राष्ट्रीय सभा (Grand National Assembly of Türkiye) द्वारा मृत्युदंड को परिवर्तित किए जाने वाली महिलाओं के मामलों का विश्लेषण विवेकाधिकार, दया तथा मृत्युदंड संबंधी मामलों में राजनीतिक हस्तक्षेप के अध्ययन के लिए नए शोध-पथ खोलता है।

पुस्तक के अंतिम अध्याय सार्वजनिक विमर्श में प्रचलित कुछ विवादास्पद दावों की समीक्षा करते हैं, जैसे कि हैट लॉ (1925) का वह कानून जिसके अंतर्गत प्रारंभिक गणतांत्रिक आधुनिकीकरण सुधारों के हिस्से के रूप में पश्चिमी शैली की टोपी अपनाने का विनियमन किया गया था) के विरुद्ध हुए विद्रोहों के दौरान किसी महिला को फाँसी दिए जाने का कथित दावा। इस दावे की उत्पत्ति का अन्वेषण करते हुए तथा उपलब्ध अभिलेखीय साक्ष्यों से उसकी तुलना करके इशिक यह प्रदर्शित करते हैं कि व्यापक रूप से प्रचलित कुछ कथाएँ दस्तावेजीय आधार से रहित हैं। यद्यपि लेखक अंतिम निष्कर्ष प्रस्तुत करने से बचते हैं, यह चर्चा स्रोतों के सावधानीपूर्वक मूल्यांकन के महत्व को रेखांकित करती है तथा यह दर्शाती है कि किस प्रकार मिथक और अप्रमाणित धारणाएँ सामूहिक स्मृति का हिस्सा बन जाती हैं।

निष्कर्षतः, यह पुस्तक न तो एक अकादमिक मोनोग्राफ है और न ही इसका उद्देश्य एक व्यवस्थित विश्लेषणात्मक ढाँचा प्रस्तुत करना है। इसकी संदर्भ-सूची सीमित है तथा इसके अनेक तर्कों को और अधिक विकसित किए जाने की आवश्यकता है। फिर भी, विविध स्रोतों के व्यापक उपयोग तथा लंबे समय तक उपेक्षित रहे एक समूह पर केंद्रित होने के कारण यह पुस्तक एक महत्वपूर्ण संदर्भ-कृति का स्थान रखती है। फाँसी द्वारा मृत्युदंड, जेंडर तथा आधुनिक तुर्किये के

इतिहास में रुचि रखने वाले शोधकर्ताओं के लिए यह पुस्तक अधिक कठोर कार्यप्रणाली तथा सुदृढ़ सैद्धांतिक आधार वाले भविष्य के अध्ययनों की नींव प्रदान करती है। मृत्युदंड प्राप्त महिलाओं को ऐतिहासिक अभिलेख में पुनः स्थापित करके इशिक का यह कार्य एक महत्वपूर्ण अनुभवजन्य योगदान देता है तथा तुर्किये में दंड एवं आपराधिक न्याय के अध्ययन में जेंडर परिप्रेक्ष्य के एकीकरण की आवश्यकता को रेखांकित करता है।

मुख्य शब्द: मृत्युदंड, महिलाएँ, महिला अपराध, जेंडर, आपराधिक न्याय, तुर्किये।

Yapılandırılmış Özet:

Tarık Işık'ın *Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri* (1931-1971) başlıklı eseri, Türkiye'de ceza ve adalet tarihi yazımında büyük ölçüde ihmal edilmiş bir konuya yani Cumhuriyet döneminde idam cezasına çarptırılarak infaz edilen kadınlara odaklanmaktadır. 1931-1971 dönemini kapsayan eser, hayatları darağacında son bulan on beş kadının kısa biyografik anlatılarını sunmaktadır. Bu değerlendirme yazısı, eseri ceza tarihi, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve tarih araştırmaları bağlamında incelemekte; yazarın kaynak kullanımı, anlatısal yöntemi ve kadın mahkûmları tarihsel özne olarak görünür kılma çabası üzerinde durmaktadır. Kadın hükümlüleri merkeze alan çalışma, yalnızca hukuk tarihi açısından değil, aynı zamanda modern Türkiye'de suç, ceza ve devlet iktidarı üzerine yürütülen daha geniş tartışmalar bakımından da marjinal kalmış bir gruba dikkat çekmektedir. Bu yönüyle eser, hem idam cezası tarihine hem de toplumsal cinsiyet odaklı incelemelere ilişkin literatürde erkek merkezli anlatıların baskın olduğu bir alana müdahale etmektedir.

Akademik bir tarihçi veya hukuk araştırmacısından ziyade gazeteci kimliğiyle hareket eden Işık, anlatısal ve betimleyici bir yaklaşım benimsemektedir. Eserde dönemin gazeteleri, ulaşılabildiği ölçüde mahkeme kayıtları, hatıratlar, sözlü tanıklıklar ve daha önce yayımlanmış çalışmalar dâhil olmak üzere geniş bir kaynak yelpazesinden yararlanılmıştır. Kaynakların bu eklektik kullanımı, resmî belgelerin parçalı veya eksik olduğu durumlarda dahi ele alınan kadınların toplumsal arka planlarının, isnat edilen suçların, yargılama süreçlerinin ve infazlarının yeniden kurgulanmasına imkân sağlamaktadır. Her ne kadar bu yaklaşım, kaynak tenkidi ve yöntemsel şeffaflık bakımından katı akademik standartlarla tam anlamıyla örtüşmese de, normal şartlarda dağınık halde kalacak veya göz ardı edilecek bilgilerin bir araya getirilmesi bakımından önemli bir işlev görmektedir.

Eserin en önemli katkılarından biri, idam cezası bağlamında kadınları tarihsel özne olarak görünür kılma çabasında yatmaktadır. Türkiye'de ölüm cezasına ilişkin mevcut çalışmalar büyük ölçüde hukuk reformları, anayasal tartışmalar, siyasî davalar ve özellikle darbeler, ayaklanmalar ve ideolojik çatışmalar bağlamındaki erkek sanıklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu çerçevede eser, akademik çalışmalarda nadiren ele alınan kadın hükümlülere dair bilgileri bir araya getirerek önemli bir ampirik boşluğu doldurmaktadır. Böylece kitap, Türkiye'de darağacının esas itibarıyla erkeklere özgü bir tecrübe olduğu yönündeki örtük varsayımı sorgulamakta ve toplumsal cinsiyetin hem ceza soruşturmalarını hem de cezalandırma pratiklerini nasıl şekillendirdiğinin yeniden düşünülmesine davet etmektedir.

Kitap; kadın suçluluğu, infaz uygulamaları, cellâtların rolü ve ölüm cezalarının hafifletildiği vakalar gibi meseleleri ele alan tematik bölümler hâlinde düzenlenmiştir. Bu bölümler, faydalı bağlamsal bilgiler sunmakta ve bireysel vakaları daha geniş kurumsal ve toplumsal çerçeveler içine yerleştirmektedir. Bununla birlikte eserin genel yapısı yer yer dengesiz görünmektedir. Türkiye'de idam edilen kadınlar şeklindeki ana tema, zaman zaman konu ile ancak dolaylı biçimde ilişkili uzun tartışmalar nedeniyle geri planda kalmaktadır. Bu durum, anlatının kimi bölümlerde odak kaybetmesine yol açmakta ve okuyucunun bölümler arasında belirgin bir analitik çizgiyi takip etmesini zorlaştırabilmektedir.

Işık, kadın suçluluğunu bağlamlandırmak amacıyla Cesare Lombroso (1835-1909), erken Cumhuriyet dönemi hukukçuları ve Türkiye'de gerçekleştirilen sonraki sosyolojik araştırmalar dâhil olmak üzere önceki kriminolojik ve hukukî çalışmalardan yararlanmaktadır. Ancak bu kaynaklar büyük ölçüde betimleyici biçimde sunulmuş, dayandıkları varsayımlar ise eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Bu nedenle biyolojik determinizm, duygusal istikrarsızlık, ahlaki yetersizlik ve sosyoekonomik güçlük gibi farklı açıklama modelleri sistematik biçimde tartışılmaksızın yan yana aktarılmaktadır. Bununla birlikte söz konusu kaynaklar karşılaştırmalı biçimde okunduğunda önemli bir tarihsel dönüşüm de görünür hâle gelmektedir. Erken dönem çalışmalar kadın suçluluğunu çoğunlukla ahlak ve duygusal zayıflık çerçevesinde açıklarken, sonraki

çalışmalar giderek yoksulluk, aile içi şiddet, sosyal koruma eksikliği ve ekonomik güvencesizlik gibi yapısal faktörlere vurgu yapmaktadır.

Kitabın bazı bölümleri, gelecekteki araştırmalar açısından özellikle değerli malzemeler sunmaktadır. Örneğin Cumhuriyet dönemindeki cellâtlar üzerine yapılan tartışma, devlet aygıtı içerisinde sürekli ve kurumsallaşmış bir cellât sınıfının bulunmadığına dikkat çekmektedir. Bunun yerine infazlar çoğu zaman geçici olarak görevlendirilen kişiler eliyle gerçekleştirilmiştir. Bu durum ise profesyonelleşme, devlet otoritesi ve ölüm cezasının fiili uygulanışı hakkında önemli sorular doğurmaktadır. Benzer şekilde, ölüm cezaları Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla hafifletilen kadınlara ilişkin inceleme de takdir yetkisi, merhamet ve siyasi müdahalenin idam davalarındaki rolü konusunda yeni araştırma imkânları ortaya koymaktadır.

Eserin son bölümleri, kamuoyunda dolaşımda bulunan tartışmalı bazı iddiaları da ele almaktadır. Bunlardan biri, Şapka Kanunu'na karşı gerçekleşen ayaklanmalar sırasında bir kadının idam edildiği yönündeki iddiadır. Işık, bu iddianın kökenlerini takip ederek mevcut arşiv belgeleriyle karşılaştırmakta ve yaygın biçimde dolaşıma giren bazı anlatıların belgesel dayanağının bulunmadığını göstermektedir. Her ne kadar yazar kesin hükümlere varmaktan kaçınsa da, bu tartışma dikkatli kaynak değerlendirmesinin önemini ortaya koymakta ve mitlerle varsayımların kolektif hafızaya nasıl yerleşebildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak eser, akademik bir monografi olmadığı gibi sistematik biçimde geliştirilmiş analitik bir çerçeve sunma iddiası da taşımamaktadır. Kaynakçası sınırlıdır ve ileri sürdüğü bazı argümanlar yeterince geliştirilmemiş görünmektedir. Bununla birlikte, farklı türden kaynakların yoğun biçimde kullanılması ve ihmal edilmiş bir gruba odaklanması, kitabı önemli bir başvuru eseri hâline getirmektedir. Darağacı, toplumsal cinsiyet ve modern Türkiye tarihi üzerine çalışan araştırmacılar açısından eser, daha teorik ve yöntemsel açıdan güçlü çalışmaların inşa edilebileceği bir temel sunmaktadır. Ölüm cezasına mahkûm edilmiş kadınları tarihsel kayıt içine dâhil eden Işık'ın çalışması, önemli bir ampirik katkı sağlamak ve toplumsal cinsiyet boyutunu ceza ve adalet tarihi araştırmalarına dâhil eden yeni çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İdam Cezası, Kadınlar, Kadın Suçluluğu, Toplumsal Cinsiyet, Ceza Adaleti, Türkiye.

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Fifteen Women on the Gallows: The True Stories of Women Executed in Türkiye, 1931–1971

Introduction

In capitalist states like the Republic of Türkiye, the prevailing view on punishment within legal systems is that individuals are penalized as a consequence of their free will, on the assumption that they choose to be guilty.¹ However, in the current system, the commission of a criminal act may well stem from various factors beyond an individual's control.²

In Fyodor Mikhailovich Dostoevsky's (1821-1881) novel *Crime and Punishment*, we see that the primary cause is poverty (Dostoyevski, 2006). Raskolnikov, the main character of the novel, falls into poverty in the following way: After his father's death and his move to St. Petersburg to study, he becomes entirely impoverished, and this poverty crushes him in every sense. Poverty, above all, brings hunger. Hunger drives him toward inner destruction, weakening his vital connections with the world. In such a state, he develops hostile feelings toward his surroundings; he assumes that he is insignificant among people and, based on this assumption, begins to view others as worthless to him as well. Struggling with hunger, he pawns some of his personal belongings to an old pawnbroker for a loan. Eventually, he starts considering how easy it would be to kill the old woman and take her money. In this thought process, he concludes that the pawnbroker cannot even be considered human and decides it would be justified to eliminate her and use her money for more beneficial purposes. In Kemal Tahir's (1910-1973) novel *Karılar Koğuşu* (the Women's Ward), poverty once again emerges as the fundamental cause (Tahir, 2007).³ Considering that Kemal Tahir spent the prime of his life in various prisons across Anatolia, gaining firsthand insight into prison conditions, the state's justice system, and the moral values of society, it can be said that the novel is based on reality. A significant emphasis in the novel, particularly regarding female prisoners, is that these women, who are punished to absolve both the system and society of responsibility and to ease consciences, are the true victims (Yorgancıoğlu, 2013). Furthermore, in the novel, the death penalty is depicted through

¹ The argument that the offender is punished for choosing to violate the norm by free will is, in fact, nothing more than a reflection of the ancient principle of *jus talionis*. This concept, meaning 'an eye for an eye, a tooth for a tooth,' originates from humanity's era of barbarism (VanDrunen, 2008). In Islamic societies, this principle is known as qisas (kisas), and in the *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, it is argued that this principle serves to ensure justice within society (Dağcı, 2022: 489): "In the classical teaching of Islam, qisas is a sanction aimed at securing the right to life, which constitutes the core of fundamental human rights and upon which other rights depend. By punishing intentional and wrongful acts of murder and injury with qisas, unjust attacks on human life and bodily integrity are prevented, and justice is served by imposing a punishment equal to the crime committed by the offender."

² See details for more information Şanlı (2019).

³ Ramazan Gülendam has expressed similar evaluations regarding *Karılar Koğuşu*: all of the female characters depicted in the novel are examples of miserable, marginalized, and exploited women living in provincial settings. According to him, the principal factors driving women into crime are ignorance and poverty (Gülendam, 2008).

the case of Emine Hanım Kuzu, who was executed in Türkiye in 1944, which can be considered an important academic insight into women who were executed in the country.

The historical development of the death penalty in Türkiye has been addressed in the literature from the perspectives of history and legal disciplines. Unfortunately, the existing studies in the literature lack a theoretical perspective. In the most comprehensive study on the subject, Mehmet Semih Gemalmaz's two-volume book titled *Türkiye'de Ölüm Cezası* [Capital Punishment in Türkiye] (1920-2000), the course of legislation related to the death penalty in the history of the Republic of Türkiye and statistical information regarding the condemned individuals sentenced to this penalty are provided (Gemalmaz, 2001). Gemalmaz's most significant finding, which does not present a theoretical perspective on the death penalty, is that the official record of executions in Türkiye is problematic. He interprets this as a manifestation of the official mentality: individual life and the right to life are not given the necessary value in Türkiye.

Beyond the existing Turkish literature, the broader international scholarship on punishment, gender, and criminal justice also provides important theoretical perspectives for understanding female criminality and capital punishment. Feminist criminology has long criticized traditional criminological approaches for treating women either as biological anomalies or as secondary variations of male offenders. Carol Smart argues that conventional criminology was historically constructed upon male-centred assumptions and therefore failed to analyse women's experiences within wider structures of gender and power (Smart, 1977). Similarly, later studies in feminist criminology emphasized that women's criminality should be examined not merely through individual morality but also through socio-economic conditions, domestic violence, social exclusion, and patriarchal structures (Seal, 2022).

This perspective is particularly significant in studies concerning capital punishment. Elizabeth Rapaport notes that, although the death penalty formally appears gender-neutral, its implementation has often been shaped by gendered assumptions and discretionary judicial practices (Rapaport, 1990). Such discussions suggest that women sentenced to death should not be evaluated solely within legal history, but also within broader debates on gender, social control, and the functioning of punishment systems.

From this perspective, Tarık Işık's *Darağacında 15 Kadın* can be considered significant because it brings together dispersed information regarding women executed in Türkiye during the Republican period. Although the work lacks a systematic theoretical framework, its empirical findings may nevertheless contribute to future interdisciplinary studies dealing with gender, punishment, and the sociology of criminal justice.

Another study is the column titled *Öteki İdamlıklar: Darağacında 15 Kadın* (The Other Condemned: Fifteen Women on the Gallows), written by Tarık Işık in *Radikal* on 11 November 2012. In this article, which lacks any theoretical content or evaluation of the subject, as well as any sources, Işık provides brief information consisting of a few sentences about 15 women executed throughout Turkish history.

Işık's article in *Radikal* has been used as a source in Tekin İdem's article titled *Cumhuriyet Döneminde Kadın Mahkûmlara Verilen İdam Cezaları* (Capital Punishment of Women during the Republican Period), published in June 2022. Given that there is no theoretical framework or evaluation—no problematic aspect—on the death penalty, and considering that İdem's article essentially relies on Işık's text from *Radikal*, it can be argued that İdem's article remains limited in terms of theoretical depth and analytical engagement.

Women on the Gallows in Türkiye

Tarık Işık's work titled *Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri (1931-1971)* [Fifteen Women on the Gallows: The True Stories of Women Executed in Türkiye (1931–1971)], which examines the women executed in Türkiye from multiple perspectives according to the studies mentioned above, is the first and only study of its kind in the literature (Işık, 2022). Işık, a professional journalist, is not an academic. In his work, he does not present a thesis or outline any theoretical framework regarding the subject. It can be said that he even refrains from evaluating his findings, which are largely derived from various sources. Furthermore, the work lacks systematic organization and is disorganized. The main topic is introduced nearly in the middle of the study. Given this, one might justifiably question why a non-academic book is critiqued in an academic journal. In response, we believe that the extensive variety of sources used in the study and the compilation of findings related to each subtopic concerning the main subject provide ample clues that could guide researchers from various scientific fields toward new research topics. Below, we offer evaluations of some research topics based on these clues.

The author makes various references to different sources regarding the typology of female criminals in the section titled *Kaatil Kadınlar* (Female Murderers) (pp. 38-44). The first reference is to Cesare Lombroso (1835-1909), considered the founding father of criminology, who claimed that female criminals possess distinctive physical characteristics (jaw, face, brain, and skull) that are not present in normal women. Another reference is to an article by Hüseyin Rifat Evirgen (1878-1954) published in the *Adalet Dergisi* (Journal of Justice) in 1949, which argues that female criminals commit crimes due to their inability to control their emotions and subsequently losing control. Additionally, there is a viewpoint from Orhan İyiler (?-?), suggesting that women who are married off at a young age may later fall in love with someone else and, in a state of emotional upheaval, commit murder (by killing their husbands). Nurullah Kunter's (1911-1994) book, published in 1951 based on official statistics, emphasizes the impact of women's ignorance on their criminal behavior and argues that illiteracy, which is seen as an indicator of ignorance, is not a factor in female criminality. Finally, the author notes that a survey conducted between April 1993 and January 1994 with 351 female criminals across 71 prisons in Türkiye indicated that the majority of these women had experienced physical violence from their husbands, that their husbands were often unemployed, and that their husbands faced issues of incompatibility and even mental health problems. The author suggests that there is a significant relationship between these factors and the women's reasons for killing their husbands. However, the author does not provide any evaluation of the references mentioned. However, when comparing the results of the survey conducted between April 1993 and January 1994 with the portrayal drawn by Hüseyin Rifat in the 1950s, the typology of female criminals is changing. Specifically, the reasons driving women to commit crimes now manifest as economic difficulties and experiences of violence from their husbands, meaning that concerns about livelihood and living conditions have taken precedence over issues of love.

It would not be an exaggeration to say that there is no systematic approach until the section titled *Asılma Şenliği* (The Festival of Hanging) (p. 45). Up to this point, the narrative is not closely related to the main subject of the book. In fact, the topics are not interconnected, and the author has not provided the necessary explanations to establish a context with the main subject.

The section titled *Asılma Şenliği* (pp. 45-77) is also not related to the main subject. In this section, the author notes that the Minister of Justice at the time made a statement in the Turkish Grand National Assembly in 1926 regarding the draft penal code, saying, "Those who should be afraid are not the ones who should fear for the interests of the Turkish nation, its law, and its revolution; these individuals must be afraid." This view may be interpreted as reflecting the increasingly authoritarian state mentality of the period. It may also be understood within the broader political atmosphere of a society undergoing a transformative nation-building process. Moreover, the

discussion suggests that socio-economic factors contributing to criminality were often interpreted through ideological and political frameworks during this period. We do not claim that the founding cadres of the Republic of Türkiye were aware of this. They did not experience the factors driving crime that arose from a capitalist system. In this context, the political reforms inspired by modern European state models were widely perceived as instruments for overcoming the institutional problems inherited from the Ottoman period. The author also concludes in the same section that the execution of Hüseyin Sarıkaya on 28 December 1960, during the National Unity Committee period, was the last public execution. He notes that from April 1961 onwards, executions began to be carried out in private, and that prior to the 1961 Constitution, the will for capital punishment emerged as a decision of the Turkish Grand National Assembly. Therefore, the presidents did not participate in the related processes by signing, but from the 1961 Constitution onward, presidents began to sign off on death sentences.

What has been described above can indeed provide clues for periodization research on various topics related to capital punishment in Türkiye. The author, however, has not engaged in such a systematic approach.

The author includes a section titled *Asrın Medeni ve İnsani İcabı* (A Civil and Human Imperative of the Era) (pp. 78-84), which describes various execution methods throughout history, that is unrelated to the main subject. Following this, there is another section titled *Cumhuriyet Döneminde Cellatlar* (Executioners during the Republican Era) (pp. 85-106), which we believe contains two important points, despite being irrelevant to the main topic. The first point is that there is no executioner corps within the state organization of the Republic of Türkiye. The execution of each capital punishment has required the purchase of execution services from outside. Considering that it would not be legally possible to engage in 'killing' in the Republic of Türkiye, this situation is an exceedingly significant interdisciplinary research topic. From another perspective, this situation may indicate the highly punitive and authoritarian character of state approaches to crime and punishment during a certain period. It seems that the state did not possess a mentality favoring the rectification of societal structure and the elimination of conditions leading to crime. Therefore, the outsourcing of executions to temporary personnel may be interpreted as reflecting the practical and institutional limitations of the penal system of the period. The other point concerns executioners in the Republic of Türkiye. The author provides information from various sources regarding this topic, particularly about "Cellat Ali" (Executioner Ali), known as Ali Ağı (1889-1965). It appears that the author conducted a quite laborious investigation and has a rich bibliography regarding Ali Ağı. However, the work remains largely descriptive and would benefit from a more systematic synthesis of the available material. Nonetheless, the sources referenced by the author are substantial enough for researchers from nearly every discipline within the social sciences to benefit significantly during the source research phase of new research topics. In this context, a typology study of executioners comes to mind as the first idea. This characteristic also constitutes another reason for why the nonacademic book in question has become the subject of criticism in an academic journal.

In the book, the section titled *TBMM'nin Ölüm Cezalarını Affettiği Üç Kadın* (Three Women Whose Death Sentences Were Pardoned by the Turkish Grand National Assembly) (pp. 107-116) discusses three women who were pardoned by the Assembly despite having received death sentences. In this section, the author primarily examines the pardoning of three women who were sentenced to capital punishment throughout the history of the Republic of Türkiye. The story of Huriye, the daughter of Ali, allows for an evaluation from a theoretical perspective that we do not attempt to outline in this study. Huriye is a healthy woman in her 45-50s, while her husband is an 80-year-old wealthy man showing signs of aging. Huriye has a lover. Her husband suspects this and leaves her a few months before the murder; however, neighbors intervene and reconcile them. Later, Huriye kills her husband, buries him in the garden, and tells those around her that he has gone to Istanbul for work. Six to seven months later, she applies to the authorities to access her husband's wealth. Her

application is rejected because she cannot prove her husband's death. Consequently, she places the corpse in a sack and, with the help of a porter, takes it to the train station, attaching an envelope with her husband's name on the sack to try to prove his death. Later, during a search of her house, evidence of the murder is found, and the porter testifies as a witness. In this story, considering the age difference between the woman and her husband, she must have been married to ensure a better life for herself. Thus, it is likely that she could not fully experience her sexuality and feminine emotions. Having a lover is therefore natural in this context, and she killed her husband to secure a good life for herself just before her affair was discovered. The case may therefore be interpreted within the broader context of gender inequality, economic dependency, and social vulnerability.

The author begins to address the main topic in the section titled *Şalcı Bacı Mağdur Mu, Bir Heyûla Mı* (Şalcı Bacı: A Victim or a Monster) (pp. 117-129). In this and the subsequent sections, the stories of women who were executed in Türkiye are presented; however, the author does not provide any theoretical perspective in this part of the book, merely citing sources without any evaluation. Therefore, we believe that the perspective we have outlined above could enable the reader to draw meaningful conclusions regarding the content of this part of the book, and it could also inspire researchers to formulate new research questions. Additionally, we find it beneficial to highlight two important points.

The first point concerns the claim that a woman who participated in an uprising in Erzurum against the *Şapka İktisası Kanunu*⁴ (the Hat Law)—introduced as part of early Republican modernization reforms—was executed. The author notes that, based on their research, this claim is unfounded as it lacks any documentary evidence. They highlight that there are some similarities between the characteristics of the woman allegedly executed and another woman who was tried and acquitted for her involvement in the events. The author merely draws the reader's attention to this without providing any further evaluation, such as a statement like "this is the truth of the claim." It would be appropriate to briefly recount the stories of the two women involved.

Following the publication of the law on 25 November 1925, uprisings against the state emerged in Malatya, Erzurum, Sivas, Kayseri, Maraş, Giresun, and Rize. The rebellions were suppressed, and the responsible parties were tried. It is known that the uprising in Rize began in the village of a former prime minister of the Republic of Türkiye and lasted for ten days, during which the Hamidiye Cruiser, assigned to suppress the uprising, bombarded the locations where the rebels had gathered for two days.⁵ Following the suppression of the rebellion, 143 individuals identified as having participated in the events were arrested, and 8 of them were executed (Arıg, t.y.; Özdemir, 2007; Yalçın, 2014: 20). It is claimed that a woman involved in the events in Erzurum was also executed. The author states that this claim was made by Sadrettin İbrahim Hakkıoğlu (?-?) in the December 1961 issue of the magazine *Tarih Yolunda Erzurum* (Erzurum on the Path of History). This claim does not include any information or documents regarding the woman. Nimet Arzık (1921-1989) provided many pieces of information about the woman in 1969 that were not based on any documents. Sefer Darıcı further developed Nimet Arzık's story 44 years later. According to the author, the officer Hasan Pasha, who intervened in the events at that time, is the grandfather of journalist Çetin Altan (1927-2015), and those who put forward the claims related to Şalcı Bacı seem to be based on Çetin Altan's accounts regarding his grandfather. Accordingly, Çetin Altan's grandfather executed a woman in a city where he was assigned to suppress the rebellion against the hat reform, unable to control himself. According to the author's research, none of the archival

⁴ The Hat Law (Law No. 671), enacted in 1925, mandated Western-style headgear as part of the Republic's modernization reforms.

⁵ It is stated that a song emerged among the rebels in response to the bombings, which included the lines, "Don't throw bombs, Hamidiye/You are ruining the cabbage fields/ We will still pay taxes and wear hats (Atma Hamidiye atma/Lahana tarlalarını bompoh edeysun/Vergi de vereceğüz, serpuş da giyeceğüz)" (Kalkan, 2006).

documents related to this investigation contain information about a woman being executed for opposing the hat reform, nor was there any news regarding this in the newspapers of the time. On the other hand, in the section titled *Şapka Kanunu'na Muhalefetten Yargılanan Hacı Esma* (Hacı Esma Tried for Opposing the Hat Law) (pp. 135-136), the author presents findings based on documents in the Archives of the Turkish Grand National Assembly, revealing that a woman named Hacı Esma in Erzurum was prosecuted for insulting a man wearing a hat, which led him to report her to the police. She was charged with inciting the public to rebellion by using religion for political purposes and opposing the hat reform, but she was ultimately acquitted. While the author highlights the similarities between Hacı Esma and Şalcı Bacı—both of whom insulted state officials wearing hats while working as *bohçacı* (female peddler)—he does not make any assessment such as “this is the truth of the Şalcı Bacı story.”

The other issue relates to the subsection titled *Eleştiri ve Özür* (Criticism and Apology) (pp. 135-136). In this subsection, the author states that on 11 November 2012, in *Radikal*, he counted the Şalcı Bacı story among those executed in Turkish history without researching its accuracy, and he has now realized that this is incorrect, offering an apology. He then goes on to quote Mustafa Kemal Atatürk's saying, “It is as important to write history as it is to make history. If the writer does not remain faithful to the doer, the unchanging truth will take on a nature that will astonish humanity,” concluding the subsection. Rather than weakening the overall value of the work, this correction may be interpreted as illustrating the difficulties involved in verifying controversial historical narratives based on fragmented evidence. At the same time, the episode highlights the importance of careful source criticism and methodological caution in studies dealing with contested issues in collective memory. In this respect, it would perhaps have been more appropriate for the author to discuss this correction more extensively in the Preface or introductory sections of the book.

Conclusion

Although the book draws on H. Dilara Ağaoğlu Canay's and Didem Akdoğan's master's theses titled *Kadın Suçluluğu: Feminist Bakış Açısından Kavramsal Bir İnceleme* (Female Criminality: A Conceptual Analysis from a Feminist Perspective) and *İstiklal Mahkemeleri ve Şapka İnkılabının Erzurum'daki Yansımaları* (The Independence Tribunals and the Reflections of the Hat Reform in Erzurum), it falls short in terms of bibliography (Canay, 2004; Akdoğan, 2019). It can be noted that Sacit Yılmaz's thesis *12 Eylül 1980-1984 Yılları Arasında Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince Ölüm Cezasına Çarptırılan ve Bu Cezaları İnfaz Edilen Hükümlülerin Dava Dosyalarının İncelenmesi* (An Examination of the Case Files of Convicts Sentenced to Death and Executed by Martial Law Military Courts between 12 September 1980 and 1984) and Aliye Ak's thesis *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de İdam Czası Tartışmaları (1999-2017)* [Debates on the Death Penalty in Türkiye during the European Union Accession Process (1999–2017)] were not utilized (Yılmaz, 1996; Ak, 2019). Additionally, Nihat Behram's book *Darağacında Üç Fidan* (Three Saplings on the Gallows) and Erdal Öz's book *Gülünün Solduğu Akşam* (The Evening When the Rose Withered) were also not referenced (Behram 1976; Öz, 1986).

Nevertheless, Tarık Işık's *Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri (1931–1971)* addresses an understudied subject in modern Turkish historiography by focusing on women who were sentenced to death and executed during the Republican period. Although the book does not present a systematic theoretical framework and remains largely descriptive in several sections, it nevertheless makes an important empirical contribution by compiling dispersed information from newspapers, memoirs, court-related materials, and various secondary sources. In this respect, the work contributes to the growing literature on punishment, criminal justice, and gender in modern Türkiye.

One of the book's principal contributions lies in making women visible as historical subjects within the history of execution and punishment. Existing studies on capital punishment in Türkiye

have generally focused on legal reforms, political trials, military interventions, and male convicts, while women subjected to capital punishment have received comparatively little scholarly attention. By concentrating specifically on women executed between 1931 and 1971, Işık's work helps fill an important empirical gap and encourages further discussion on the gendered dimensions of punishment and criminal justice.

At the same time, the book has several limitations. Its chapters are not always organised within a coherent analytical framework, and the narrative occasionally shifts away from the central subject. In addition, the work engages only to a limited extent with broader international scholarship on feminist criminology, gender, and the sociology of punishment. The absence of a systematic methodological and theoretical perspective reduces the analytical depth of the study and leaves several important questions insufficiently explored.

Nevertheless, despite these limitations, the book remains valuable because it brings together a wide range of fragmented materials concerning women executed in Türkiye and draws attention to a neglected field of inquiry. The work provides useful starting points for future interdisciplinary studies dealing with gender, violence, criminality, and capital punishment in Turkish history. In this sense, *Darağacında 15 Kadın* should be regarded not merely as a journalistic narrative, but also as a significant empirical source capable of stimulating further scholarly debate on the relationship between gender and punishment in modern Türkiye.

Considering the scarcity of studies dealing specifically with women executed in modern Türkiye, a revised and theoretically expanded version of the work could also contribute to broader international discussions on gender, punishment, and criminal justice if made accessible to non-Turkish-speaking audiences through publication in other languages.

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri, 1931-1971

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti gibi kapitalist devletlerde hukuk sistemleri içerisindeki hâkim cezalandırma anlayışı, bireylerin suçluluğu kendi özgür iradeleriyle tercih ettikleri varsayımına dayanmakta ve bu nedenle cezalandırıldıkları kabul edilmektedir.⁶ Bununla birlikte mevcut sistem içerisinde bir suç fiilinin işlenmesi, bireyin kontrolü dışında gelişen çeşitli etkenlerden de kaynaklanabilmektedir.⁷

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'nin (1821-1881) *Suç ve Ceza* adlı romanında temel sebep olarak yoksulluk karşımıza çıkmaktadır (Dostoyevski, 2006). Romanın başkahramanı Raskolnikov'un yoksulluğa sürüklenişi şu şekilde gerçekleşmektedir: Babasının ölümünden sonra öğrenim görmek amacıyla Petersburg'a gitmesiyle birlikte tamamen yoksullaşmış, bu yoksulluk onu her bakımdan ezmiştir. Yoksulluk her şeyden önce açlığı beraberinde getirmektedir. Açlık ise onu içsel bir yıkıma sürüklemekte, dünya ile olan yaşamsal bağlarını zayıflatmaktadır. Böyle bir durumda çevresine karşı düşmanca duygular geliştirmekte; insanlar arasında değersiz biri olduğunu düşünmekte ve bu düşünceden hareketle diğer insanları da kendisi açısından değersiz görmeye başlamaktadır. Açlıkla mücadele eden Raskolnikov, bazı kişisel eşyasını yaşlı bir rehinci kadına rehin bırakarak borç almaktadır. Zamanla yaşlı kadını öldürüp parasını almanın ne kadar kolay olabileceğini düşünmeye başlamaktadır. Bu düşünce sürecinde rehinci kadının artık insan olarak dahi değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşmakta ve onu ortadan kaldırarak parasını daha faydalı amaçlar için kullanmanın meşru olacağına karar vermektedir. Kemal Tahir'in (1910-1973) *Karılar Koğuşu* adlı romanında da temel sebep yine yoksulluk olarak ortaya çıkmaktadır (Tahir, 2007).⁸ Kemal Tahir'in hayatının en verimli dönemini Anadolu'nun çeşitli hapisanelerinde geçirdiği, bu süreçte cezaevi koşullarını, devletin adalet sistemini ve toplumun ahlaki değerlerini doğrudan gözlemlene imkânı bulduğu dikkate alındığında, romanın gerçeklik temeline dayandığı söylenebilir. Romanda

⁶ Suç işleyen normu özgür iradesiyle ihlal etmeyi tercih ettiği için cezalandırıldığı yönündeki argüman, gerçekte *jus talionis* ilkesinin bir yansımasından başka bir şey değildir. "Göze göz, dişe diş" anlamına gelen bu anlayış, insanlığın barbarlık dönemine kadar uzanmaktadır (VanDrunen, 2008). İslam toplumlarında bu ilke kısas olarak bilinmekte olup, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*'nde söz konusu ilkenin toplum içerisinde adaletin sağlanmasına hizmet ettiği ileri sürülmektedir (Dağcı, 2022: 489): "*İslâm'ın klasik öğretilerinde kısas, temel insan haklarının özünü teşkil eden ve diğer hakların kendisine bağlı bulunduğu yaşama hakkını güvence altına almayı hedefleyen bir yaptırımdır. Kasten ve haksız yere işlenen öldürme ve yaralama fiillerinin kısasla cezalandırılması suretiyle insan hayatına ve vücut bütünlüğüne yönelik haksız saldırılar önlenmekte, ayrıca suç işleyen kişiye işlediği fiile denk bir ceza verilerek adalet sağlanmaktadır.*"

⁷ Ayrıntılar için bk. Şanlı (2019).

⁸ Ramazan Gülendam da *Karılar Koğuşu* hakkında benzer değerlendirmelerde bulunmuştur. Ona göre romanda tasvir edilen bütün kadın karakterler, taşra ortamında yaşayan sefalet içindeki, toplumsal bakımdan dışlanmış ve sömürülen kadınların örneklerini oluşturmaktadır. Gülendam'a göre kadınları suça sürükleyen temel etkenler ise cehalet ve yoksulluktur (Gülendam, 2008).

özellikle kadın mahkûmlar bağlamında vurgulanan önemli hususlardan biri, hem sistemin hem de toplumun sorumluluktan kurtulması ve vicdanların rahatlatılması amacıyla cezalandırılan bu kadınların aslında gerçek mağdurlar olduğudur (Yorgancıoğlu, 2013). Ayrıca romanda, 1944 yılında Türkiye’de idam edilen Emine Hanım Kuzu örneği üzerinden ölüm cezası ele alınmakta; bu durum, Türkiye’de idam edilen kadınlara ilişkin önemli bir akademik gözlem niteliği taşımaktadır.

Türkiye’de ölüm cezasının tarihsel gelişimi literatürde tarih ve hukuk disiplinleri çerçevesinde ele alınmıştır. Ancak mevcut çalışmaların büyük ölçüde teorik bir perspektiften yoksun olduğu görülmektedir. Konu üzerine hazırlanmış en kapsamlı çalışma olan Mehmet Semih Gemalmaz’ın iki ciltlik *Türkiye’de Ölüm Cezası (1920-2000)* adlı eserinde, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ölüm cezasına ilişkin mevzuatın seyri ile bu cezaya mahkûm edilen kişilere dair istatistiksel bilgiler sunulmaktadır (Gemalmaz, 2001). Ölüm cezasına ilişkin teorik bir perspektif ortaya koymayan Gemalmaz’ın en önemli tespiti ise Türkiye’de infazlara ilişkin resmî kayıtların sorunlu olduğudur. Yazar bunu resmî zihniyetin bir tezahürü olarak yorumlamakta; Türkiye’de birey hayatına ve yaşam hakkına gerekli değerin verilmediğini ileri sürmektedir.

Türkiye’deki mevcut literatürün ötesinde, ceza, toplumsal cinsiyet ve ceza adaleti üzerine uluslararası literatür de kadın suçluluğu ve ölüm cezasının anlaşılmasına yönelik önemli teorik perspektifler sunmaktadır. Feminist kriminoloji, uzun süredir geleneksel kriminolojik yaklaşımları, kadınları ya biyolojik bir sapma ya da erkek suçluların ikincil bir varyasyonu olarak değerlendirdiği gerekçesiyle eleştirmektedir. Carol Smart, geleneksel kriminolojinin tarihsel olarak erkek merkezli varsayımlar üzerine inşa edildiğini ve bu nedenle kadınların deneyimlerini toplumsal cinsiyet ve iktidar ilişkilerinin daha geniş yapıları içerisinde analiz edemediğini ileri sürmektedir (Smart, 1977). Benzer şekilde feminist kriminoloji alanındaki sonraki çalışmalar da kadın suçluluğunun yalnızca bireysel ahlak üzerinden değil; sosyoekonomik koşullar, aile içi şiddet, toplumsal dışlanma ve ataerkil yapılar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Seal, 2022).

Bu perspektif özellikle ölüm cezasına ilişkin çalışmalarda büyük önem taşımaktadır. Elizabeth Rapaport, ölüm cezasının biçimsel olarak toplumsal cinsiyet açısından tarafsız görünmesine rağmen, uygulandığının çoğu zaman toplumsal cinsiyete dayalı varsayımlar ve yargısal takdir mekanizmaları tarafından şekillendirildiğini belirtmektedir (Rapaport, 1990). Bu tür tartışmalar, ölüm cezasına mahkûm edilen kadınların yalnızca hukuk tarihi bağlamında değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet, toplumsal denetim ve cezalandırma sistemlerinin işleyişine dair daha geniş tartışmalar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu perspektiften bakıldığında, Tarık Işık’ın *Darağacında 15 Kadın* adlı eseri, Cumhuriyet döneminde Türkiye’de idam edilen kadınlara ilişkin dağınık bilgileri bir araya getirmesi bakımından önemli görülebilir. Her ne kadar çalışma sistematik bir teorik çerçeve sunmasa da, ortaya koyduğu ampirik bulguların toplumsal cinsiyet, ceza ve ceza adaleti sosyolojisi üzerine gelecekte yapılacak disiplinlerarası çalışmalara katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Konuyla ilgili bir diğer çalışma ise Tarık Işık’ın 11 Kasım 2012 tarihinde *Radikal* gazetesinde yayımlanan “Öteki İdamlıklar: Darağacında 15 Kadın” başlıklı köşe yazısıdır. Konuya ilişkin herhangi bir teorik içerik, değerlendirme ve kaynak içermeyen bu yazıda Işık, Türk tarihinde idam edilen 15 kadın hakkında birkaç cümleden oluşan kısa bilgiler vermektedir.

Işık’ın *Radikal*’de yayımlanan yazısı, Tekin İdem’in Haziran 2022 tarihinde yayımlanan *Cumhuriyet Döneminde Kadın Mahkûmlara Verilen İdam Cezaları* başlıklı makalesinde kaynak olarak kullanılmıştır. Ölüm cezasına ilişkin herhangi bir teorik çerçeve, değerlendirme ya da problematik yaklaşım bulunmaması ve esas itibarıyla Işık’ın *Radikal*’deki metnine dayanması dikkate alındığında, söz konusu makalenin teorik derinlik ve analitik tartışma bakımından sınırlı kaldığı ileri sürülebilir.

Türkiye’de Darağacındaki Kadınlar

Yukarıda belirtilen çalışmalar dikkate alındığında Türkiye’de idam edilen kadınları çeşitli yönlerden ele alan Tarık Işık’ın *Darağacında 15 Kadın: Türkiye’de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri (1931-1971)* başlıklı eseri, literatürde bu türdeki ilk ve tek çalışma niteliğindedir (Işık, 2022). Işık, profesyonel bir gazeteci olup akademisyen değildir. Çalışmasında konuya ilişkin herhangi bir tez ortaya koymamakta ve teorik bir çerçeve çizmektedir. Hatta büyük ölçüde çeşitli kaynaklardan elde ettiği bulguları değerlendirmekten özellikle kaçındığı dahi söylenebilir. Ayrıca eser sistematik bir organizasyondan yoksun olup dağınık bir görünüm arz etmektedir. Ana konu, çalışmanın neredeyse ortasında ele alınmaya başlanmaktadır. Bu durumda akademik olmayan bir kitabın neden akademik bir dergide eleştirildiği haklı olarak sorgulanabilir. Buna karşılık, çalışmada kullanılan kaynak çeşitliliğinin genişliği ile ana konuya ilişkin her alt başlığa dair bulguların bir araya getirilmesinin, çeşitli bilim dallarındaki araştırmacıları yeni araştırma konularına yönlendirebilecek önemli ipuçları sunduğunu düşünmekteyiz. Aşağıda bu ipuçlarından hareketle bazı araştırma konularına ilişkin değerlendirmeler sunulacaktır.

Yazar, *Kaatil Kadınlar* başlıklı bölümde (ss. 38-44) kadın suçluların tipolojisine ilişkin çeşitli kaynaklara atıflarda bulunmaktadır. İlk atıf, kriminolojinin kurucu ismi kabul edilen Cesare Lombroso’ya (1835-1909) aittir. Lombroso, kadın suçluların normal kadınlarda bulunmayan kendilerine özgü fiziksel özelliklere (çene, yüz, beyin ve kafatası yapısı gibi) sahip olduklarını ileri sürmektedir. Bir diğer atıf ise Hüseyin Rifat Evirgen’in (1878-1954) 1949 yılında *Adalet Dergisi*’nde yayımlanan makalesinedir. Bu makalede kadın suçluların duygularını kontrol edememeleri ve sonrasında kendilerini kaybetmeleri nedeniyle suç işledikleri savunulmaktadır. Ayrıca Orhan İyiler’e (?-?) ait bir görüşte, küçük yaşta evlendirilen kadınların daha sonra başka birine âşık olabilecekleri ve duygusal bir çöküntü içerisinde eşlerini öldürerek cinayet işleyebilecekleri ileri sürülmektedir. Nurullah Kunter’in (1911-1994) 1951 yılında resmî istatistiklere dayanarak yayımladığı eser ise kadınların cehaletinin suç davranışı üzerindeki etkisini vurgulamakta; cehaletin göstergesi olarak kabul edilen okuma yazma bilmemenin kadın suçluluğunda belirleyici bir unsur olmadığını savunmaktadır. Son olarak yazar, Nisan 1993 ile Ocak 1994 tarihleri arasında Türkiye’deki 71 cezaevinde bulunan 351 kadın suçlu ile yapılan bir araştırmanın sonuçlarını aktarmaktadır. Buna göre bu kadınların büyük çoğunluğu eşlerinden fiziksel şiddet görmüş, eşleri çoğunlukla işsiz olmuş ve eşlerinde uyumsuzluk hatta ruhsal sorunlar gözlemlenmiştir. Yazar, bu unsurlar ile kadınların eşlerini öldürme nedenleri arasında önemli bir ilişki bulunduğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte yazar, değinilen kaynaklara ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmamaktadır. Ancak Nisan 1993-Ocak 1994 tarihleri arasındaki araştırmanın sonuçları ile Hüseyin Rifat’ın 1950’lerde çizdiği tablo karşılaştırıldığında, kadın suçlu tipolojisinin değişmekte olduğu görülmektedir. Özellikle kadınları suça yönelten nedenler artık ekonomik güçlükler ve eşlerinden gördükleri şiddet biçiminde ortaya çıkmakta; başka bir ifadeyle geçim ve yaşam koşullarına ilişkin kaygılar aşk meselelerinin önüne geçmektedir.

Asılma Şenliği başlıklı bölüme (s. 45) kadar sistematik bir yaklaşımın bulunmadığını söylemek abartılı olmayacaktır. Bu noktaya kadar anlatı, kitabın ana konusu ile doğrudan ilişkili değildir. Hatta konular arasında bütünlük bulunmamakta ve yazar ana konu ile bağlantıyı kuracak gerekli açıklamaları yapmamaktadır.

Asılma Şenliği başlıklı bölüm (ss. 45-77) de ana konu ile doğrudan ilişkili değildir. Bu bölümde yazar, dönemin Adalet Bakanı’nın 1926 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde ceza kanunu tasarısına ilişkin yaptığı konuşmada “Korkması gerekenler Türk milletinin menfaatleri, hukuku ve inkılabı için korkması gerekenler değildir; korkması gerekenler bunlara karşı olanlardır” şeklinde bir ifade kullandığını belirtmektedir. Bu yaklaşım, dönemin giderek otoriterleşen devlet zihniyetinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda bu durum, ulus-devlet inşa sürecinden geçen bir toplumun daha geniş siyasal atmosferi içerisinde de anlaşılabilir. Ayrıca

tartışma, suçluluğa yol açan sosyoekonomik etkenlerin bu dönemde çoğu zaman ideolojik ve siyasî çerçeveler içerisinde yorumlandığını göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadrolarının bunun farkında olduklarını ileri sürmüyoruz. Onlar, kapitalist sistemin ortaya çıkardığı suç sebeplerini doğrudan tecrübe etmemişlerdi. Bu bağlamda modern Avrupa devlet modellerinden ilham alan siyasî reformlar, Osmanlı döneminden miras kalan kurumsal sorunların aşılması için araçlar olarak görülmüştür. Yazar aynı bölümde, Millî Birlik Komitesi döneminde Hüseyin Sarıkaya'nın 28 Aralık 1960 tarihinde idam edilmesinin son kamuya açık infaz olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Nisan 1961'den itibaren idamların gizli biçimde gerçekleştirilmeye başlandığını ve 1961 Anayasası öncesinde ölüm cezasına ilişkin iradenin Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Dolayısıyla cumhurbaşkanları ilgili süreçlere imza yoluyla katılmazken, 1961 Anayasası sonrasında ölüm cezalarını onaylama sürecinde cumhurbaşkanlarının da imzalarının yer aldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda anlatılan hususlar, Türkiye'de ölüm cezasına ilişkin çeşitli konularda dönemlendirme araştırmaları açısından önemli ipuçları sunabilir. Ancak yazar böyle sistematik bir yaklaşım geliştirmemiştir.

Yazar, *Asrın Medeni ve İnsani İcabı* başlıklı bölümde (ss. 78-84) tarih boyunca kullanılan çeşitli infaz yöntemlerini anlatmaktadır. Ancak bu bölüm de ana konu ile doğrudan ilişkili değildir. Bunun ardından gelen *Cumhuriyet Döneminde Cellatlar* başlıklı bölümün (ss. 85-106) ise ana konu ile doğrudan bağlantılı olmamasına rağmen iki önemli noktayı içerdiğini düşünmekteyiz. Bunlardan ilki, Türkiye Cumhuriyeti devlet teşkilatı içerisinde kurumsallaşmış bir cellat sınıfının bulunmamasıdır. Her ölüm cezasının infazı için dışarıdan infaz hizmeti satın alınması gerekmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nde hukuken "öldürme" fiilinin meslek olarak icra edilmesinin mümkün olmayacağı düşünüldüğünde, bu durum son derece önemli disiplinlerarası bir araştırma konusu niteliğindedir. Başka bir açıdan bakıldığında ise bu durum, belirli bir dönemde devletin suç ve ceza anlayışının oldukça cezalandırıcı ve otoriter karakterini göstermektedir. Görünüşe göre devlet, toplumsal yapının düzeltilmesini ve suça yol açan şartların ortadan kaldırılmasını önceleyen bir zihniyete sahip değildi. Bu nedenle infazların geçici personele yaptırılması, dönemin ceza sisteminin pratik ve kurumsal sınırlılıklarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. İkinci husus ise Türkiye Cumhuriyeti'ndeki cellatlar ile ilgilidir. Yazar, özellikle Ali Ağ (1889-1965) olarak bilinen "Cellat Ali" hakkında çeşitli kaynaklardan bilgiler sunmaktadır. Görünüşe göre yazar, Ali Ağ hakkında oldukça zahmetli bir araştırma yürütmüş ve zengin bir bibliyografya ortaya koymuştur. Bununla birlikte çalışma büyük ölçüde betimleyici nitelikte kalmakta ve mevcut malzemenin daha sistematik bir sentezine ihtiyaç duymaktadır. Ancak yazarın atıfta bulunduğu kaynaklar, sosyal bilimlerin hemen her alanından araştırmacının yeni araştırma konuları için kaynak tarama sürecinde önemli ölçüde yararlanabileceği niteliktedir. Bu bağlamda ilk akla gelen konulardan biri cellatlar üzerine bir tipoloji çalışmasıdır. Bu özellik aynı zamanda akademik olmayan söz konusu kitabın bir akademik dergide eleştiri konusu yapılmasının bir diğer sebebini oluşturmaktadır.

Kitapta *TBMM'nin Ölüm Cezalarını Affettiği Üç Kadın* başlıklı bölümde (ss. 107-116), ölüm cezasına mahkûm edilmelerine rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından affedilen üç kadın ele alınmaktadır. Bu bölümde yazar temel olarak Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca ölüm cezasına çarptırılmış üç kadının affedilme süreçlerini incelemektedir. Ali kızı Huriye'nin hikâyesi ise bu çalışmada ayrıntılı biçimde ortaya koymaya çalışmadığımız teorik bir perspektif bakımından değerlendirme yapmaya imkân tanımaktadır. Huriye 45-50 yaşlarında sağlıklı bir kadın iken eşi yaşlılık belirtileri gösteren 80 yaşında zengin bir adamdır. Huriye'nin bir sevgilisi bulunmaktadır. Eşi bundan şüphelenerek cinayetten birkaç ay önce onu terk eder ancak komşular araya girerek tarafları barıştırırlar. Daha sonra Huriye eşini öldürür, bahçeye gömer ve çevresine onun çalışmak için İstanbul'a gittiğini söyler. Altı-yedi ay sonra ise eşinin servetine ulaşabilmek amacıyla resmî makamlara başvurur. Ancak eşinin öldüğünü ispatlayamadığı için başvurusu reddedilir. Bunun üzerine cesedi bir çuvala koyarak bir hamal yardımıyla tren istasyonuna götürür ve eşinin öldüğünü

kanıtlayabilmek amacıyla çuvalın üzerine eşinin adının yazılı olduğu bir zarf ilişitir. Daha sonra evde yapılan aramada cinayete ilişkin deliller bulunur ve hamal da tanık olarak ifade verir. Bu hikâyede kadın ile eşi arasındaki yaş farkı dikkate alındığında, Huriye'nin kendisine daha iyi bir yaşam sağlamak amacıyla evlendirilmiş olması muhtemeldir. Dolayısıyla onun cinselliğini ve kadınlık duygularını tam anlamıyla yaşayamadığı düşünülebilir. Bu bağlamda bir sevgili edinmesi doğal karşılanabilir ve ilişkisinin ortaya çıkmasından hemen önce daha iyi bir yaşam elde edebilmek amacıyla eşini öldürdüğü anlaşılmaktadır. Bu vaka, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ekonomik bağımlılık ve toplumsal kırılmalık çerçevesinde değerlendirilebilir.

Yazar, *Şalcı Bacı Mağdur Mu, Bir Heyûla Mı* başlıklı bölümde (ss. 117-129) ana konuyu ele almaya başlamaktadır. Bu bölümde ve devamındaki kısımlarda Türkiye'de idam edilen kadınların hikâyeleri anlatılmaktadır. Ancak yazar, kitabın bu kısmında da herhangi bir teorik perspektif sunmamakta; yalnızca kaynaklara atıfta bulunmakta ve bunlar üzerine herhangi bir değerlendirme yapmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda ortaya koyduğumuz perspektifin, okuyucunun kitabın bu bölümünün içeriğine ilişkin anlamlı sonuçlar çıkarmasına imkân sağlayabileceğini ve aynı zamanda araştırmacılara yeni araştırma soruları geliştirme konusunda ilham verebileceğini düşünmekteyiz. Ayrıca burada iki önemli hususun özellikle vurgulanmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

İlk husus, Cumhuriyet'in erken dönem modernleşme reformlarının bir parçası olarak yürürlüğe konulan Şapka İktisası Kanunu'na⁹ karşı Erzurum'da gerçekleşen bir ayaklanmaya katılan bir kadının idam edildiği yönündeki iddiayla ilgilidir. Yazar, yaptığı araştırmalar doğrultusunda bu iddianın herhangi bir belgesel kanıtı dayanmadığı için temelsiz olduğunu belirtmektedir. Ayrıca iddia edilen şekilde idam edilen kadının özellikleri ile olaylar nedeniyle yargılanıp beraat eden başka bir kadının özellikleri arasında bazı benzerlikler bulunduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte yazar, "iddianın gerçeği budur" şeklinde bir değerlendirme yapmaksızın yalnızca okuyucunun dikkatini bu noktaya çekmektedir. Bu nedenle söz konusu iki kadının hikâyelerinin kısaca aktarılması uygun olacaktır.

Kanunun 25 Kasım 1925 tarihinde yayımlanmasının ardından Malatya, Erzurum, Sivas, Kayseri, Maraş, Giresun ve Rize'de devlete karşı ayaklanmalar ortaya çıkmıştır. Ayaklanmalar bastırılmış ve sorumlular yargılanmıştır. Rize'deki ayaklanmanın Türkiye Cumhuriyeti'nin eski başbakanlarından birinin köyünde başladığı ve on gün sürdüğü; ayaklanmayı bastırmakla görevlendirilen *Hamidiye* kruvazörünün ise isyancıların toplandığı bölgeleri iki gün boyunca bombaladığı bilinmektedir.¹⁰ Ayaklanmanın bastırılmasının ardından olaylara katıldıkları belirlenen 143 kişi tutuklanmış ve bunlardan 8'i idam edilmiştir (Arıç, t.y.; Özdemir, 2007; Yalçın, 2014: 20). Erzurum'daki olaylara katılan bir kadının da idam edildiği ileri sürülmektedir. Yazar, bu iddianın Sadrettin İbrahim Hakkıoğlu (?-?) tarafından *Tarih Yolunda Erzurum* dergisinin Aralık 1961 tarihli sayısında ortaya atıldığını belirtmektedir. Ancak bu iddia, söz konusu kadına ilişkin herhangi bir bilgi veya belge içermemektedir. Nimet Arzık (1921-1989) ise 1969 yılında kadın hakkında herhangi bir belgeye dayanmayan çok sayıda bilgi ileri sürmüştür. Sefer Darıcı da Nimet Arzık'ın hikâyesini 44 yıl sonra daha da geliştirmiştir. Yazara göre o dönemde olaylara müdahale eden subay Hasan Paşa, gazeteci Çetin Altan'ın (1927-2015) dedesidir ve Şalcı Bacı'ya ilişkin iddiaları ileri sürenler görünüşe göre Çetin Altan'ın dedesine dair anlatılarına dayanmaktadırlar. Buna göre Çetin Altan'ın dedesi, şapka reformuna karşı ayaklanmayı bastırmakla görevlendirildiği şehirde kendisini kontrol edemeyerek bir kadını idam ettirmiştir. Ancak yazarın araştırmasına göre bu soruşturmaya ilişkin arşiv belgelerinin hiçbirinde şapka reformuna muhalefet ettiği için bir kadının idam edildiğine dair

⁹ 1925 yılında yürürlüğe giren 671 sayılı Şapka Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme reformlarının bir parçası olarak Batı tarzı başlık kullanımını zorunlu hâle getirmiştir.

¹⁰ Bombardımanlara karşı isyancılar arasında, "Atma Hamidiye atma / Lahana tarlalarını bompoh edeysun / Vergi de vereceğuz, serpuş da giyeceğuz" sözlerini içeren bir türkünün ortaya çıktığı belirtilmektedir (Kalkan, 2006).

bilgi bulunmadığı gibi dönemin gazetelerinde de bu konuda herhangi bir habere rastlanmamaktadır. Buna karşılık Yazar, *Şapka Kanunu'na Muhalefetten Yargılanan Hacı Esmâ* başlıklı bölümde (ss. 135-136), Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi'ndeki belgelere dayanarak Erzurum'da Hacı Esmâ adlı bir kadının şapka takan bir erkeğe hakaret ettiği için onun tarafından polise şikâyet edildiğini ortaya koymaktadır. Hacı Esmâ, dini siyasî amaçlarla kullanarak halkı isyana teşvik etmek ve şapka reformuna karşı çıkmak suçlamalarıyla yargılanmış ancak sonunda beraat etmiştir. Yazar, Hacı Esmâ ile Şalcı Bacı arasındaki benzerliklere —her ikisinin de bohçacılık yaparken şapka takan devlet görevlilerine hakaret etmiş olmalarına— dikkat çekmesine rağmen, “Şalcı Bacı hikâyesinin gerçeği budur” şeklinde bir değerlendirmede bulunmamaktadır.

Diğer mesele ise *Eleştiri ve Özür* başlıklı alt bölümle (ss. 135-136) ilgilidir. Bu alt bölümde yazar, 11 Kasım 2012 tarihinde *Radikal* gazetesinde yayımlanan yazısında Şalcı Bacı hikâyesini doğruluğunu araştırmaksızın Türk tarihinde idam edilenler arasında gösterdiğini ancak artık bunun yanlış olduğunu fark ettiğini belirterek özür dilemektedir. Ardından Mustafa Kemal Atatürk'ün “Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır” sözünü aktararak alt bölümü sonlandırmaktadır. Bu düzeltme, çalışmanın genel değerini zayıflatmaktan ziyade, parçalı kanıtlara dayanan tartışmalı tarihsel anlatıların doğrulanmasında karşılaşılan güçlükleri göstermesi bakımından anlamlı görülebilir. Aynı zamanda bu olay, kolektif hafızada tartışmalı meselelerle ilgili çalışmalarda dikkatli kaynak eleştirisinin ve yöntemsel ihtiyatın önemini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan yazarın söz konusu düzeltmeyi kitabın Ön Söz veya Giriş bölümlerinde daha ayrıntılı biçimde tartışmasının belki de daha uygun olacağı düşünülebilir.

Sonuç

Kitapta H. Dilara Ağaoğlu Canay'ın *Kadın Suçluluğu: Feminist Bakış Açısından Kavramsal Bir İnceleme* ve Didem Akdoğan'ın *İstiklal Mahkemeleri ve Şapka İnkılabının Erzurum'daki Yansımaları* başlıklı yüksek lisans tezlerinden yararlanılmış olmakla birlikte, bibliyografya bakımından eserin yetersiz kaldığı görülmektedir (Canay, 2004; Akdoğan, 2019). Bunun yanında Sacit Yılmaz'ın *12 Eylül 1980-1984 Yılları Arasında Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince Ölüm Cezasına Çarptırılan ve Bu Cezaları İnfaz Edilen Hükümlülerin Dava Dosyalarının İncelenmesi* başlıklı tezi ile Aliye Ak'ın *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de İdam Cezası Tartışmaları (1999-2017)* başlıklı çalışmasının kullanılmadığı dikkat çekmektedir (Yılmaz, 1996; Ak, 2019). Ayrıca Nihat Behram'ın *Darağacında Üç Fidan* ve Erdal Öz'ün *Gülünün Solduğu Akşam* başlıklı eserlerine de atıfta bulunulmamıştır (Behram, 1976; Öz, 1986).

Bununla birlikte Tarık Işık'ın *Darağacında 15 Kadın: Türkiye'de İdam Edilen Kadınların Gerçek Hikâyeleri (1931-1971)* başlıklı eseri, Cumhuriyet döneminde ölüm cezasına çarptırılarak idam edilen kadınlara odaklanması bakımından modern Türkiye tarih yazımında yeterince çalışılmamış bir konuya dikkat çekmektedir. Her ne kadar eser sistematik bir teorik çerçeve sunmamakta ve bazı bölümlerde büyük ölçüde betimleyici bir niteliğe sahip olsa da gazeteler, hatıratlar, mahkeme ile ilişkili belgeler ve çeşitli ikincil kaynaklarda dağınık hâlde bulunan bilgileri bir araya getirerek önemli bir ampirik katkı sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, modern Türkiye'de ceza, ceza adaleti ve toplumsal cinsiyet üzerine gelişen literatüre katkıda bulunmaktadır.

Kitabın başlıca katkılarından biri, kadınları infaz ve ceza tarihi içerisinde tarihsel özne olarak görünür kılmasıdır. Türkiye'de ölüm cezasına ilişkin mevcut çalışmalar genellikle hukuk reformları, siyasî davalar, askerî müdahaleler ve erkek mahkûmlar üzerinde yoğunlaşmış; ölüm cezasına maruz kalan kadınlar ise görece sınırlı bir akademik ilgi görmüştür. Işık'ın 1931-1971 döneminde idam edilen kadınlara özel olarak odaklanan çalışması, bu önemli ampirik boşluğun doldurulmasına katkı sağlamakta ve ceza ile ceza adaletinin toplumsal cinsiyet boyutlarına ilişkin yeni tartışmaları teşvik etmektedir.

Bununla birlikte kitabın çeşitli sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bölümler her zaman tutarlı bir analitik çerçeve içerisinde organize edilmemiştir ve anlatı zaman zaman ana konudan uzaklaşmaktadır. Ayrıca eser, feminist kriminoloji, toplumsal cinsiyet ve ceza sosyolojisine ilişkin daha geniş uluslararası literatürle yalnızca sınırlı ölçüde ilişki kurmaktadır. Sistematik bir yöntemsel ve teorik perspektifin bulunmaması, çalışmanın analitik derinliğini azaltmakta ve bazı önemli soruların yeterince incelenmeden kalmasına yol açmaktadır.

Buna rağmen eser, Türkiye’de idam edilen kadınlara ilişkin parçalı malzemeyi geniş ölçüde bir araya getirmesi ve ihmal edilmiş bir araştırma alanına dikkat çekmesi bakımından değerini korumaktadır. Çalışma, Türk tarihinde toplumsal cinsiyet, şiddet, suçluluk ve ölüm cezası üzerine gelecekte gerçekleştirilecek disiplinlerarası araştırmalar için önemli başlangıç noktaları sunmaktadır. Bu anlamda *Darağacında 15 Kadın*, yalnızca gazetecilik ürünü bir anlatı olarak değil, aynı zamanda modern Türkiye’de toplumsal cinsiyet ile cezalandırma arasındaki ilişkiye dair akademik tartışmaları teşvik edebilecek önemli bir ampirik kaynak olarak değerlendirilmelidir.

Modern Türkiye’de idam edilen kadınlara özel olarak odaklanan çalışmaların sınırlılığı dikkate alındığında, eserin gözden geçirilmiş ve teorik açıdan genişletilmiş bir versiyonunun başka dillere çevrilerek yayımlanması, toplumsal cinsiyet, ceza ve ceza adaleti üzerine yürütülen uluslararası tartışmalara da katkı sağlayabilir.

References

- Ak, A. (2019). *Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türkiye'de idam cezası kartışmaları (1999-2017)* [Unpublished master's thesis]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdoğan, D. (2019). *İstiklal Mahkemeleri ve Şapka İnkılabının Erzurum'daki yansımaları* [Unpublished master's thesis]. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Ariğ, A. S. (t.y.). Şapka İnkılabı. *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sapka-inkilabi/>
- Behram, N. (1976). *Darağacında üç fidan*. May Yayınları.
- Canay, H. D. A. (2004). *Kadın suçluluğu: Feminist bakış açısından kavramsal bir inceleme* [Unpublished master's thesis]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağcı, Ş. (2022). Kısas. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (volume 25), <https://islamansiklopedisi.org.tr/kisas>
- Dostoyevski, F. (2006). *Suç ve Ceza*. (tr.) M. Beyhan. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gemalmaz, M. S. (2001). *Türkiye'de ölüm cezası (1920-2000)*. Beta.
- Gülendam, R. (2008). Kemal Tahir'in kadın mahkûmları: Karılar Koğuşu. *Turkish Studies*, 3(2), 384-386.
- Işık, T. (2022). *Darağacında 15 kadın: Türkiye'de idam edilen kadınların gerçek hikâyeleri (1931-1971)*. Sözcü Kitabevi.
- İdem, T. (2022). Cumhuriyet döneminde kadın mahkûmlara verilen idam cezaları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 727-743.
- Kalkan, E. (2006). O şapkayı torunları giydi. *Hürriyet Pazar*, 19 March 2006.
- Öz, E. (1986). *Gülünün solduğu akşam*. Can Yayınları.
- Özdemir, K. (2007). *Cumhuriyet döneminde Şapka Devrimi ve tepkiler* [Unpublished master's thesis]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rapaport, E. (1990). Gender and capital punishment. *Golden Gate University Law Review*, 20(3), 503-570.
- Seal, L. (2022). *Gender, crime and justice*. Palgrave Macmillan.
- Smart, C. (1977). *Women, crime and criminology: A feminist critique*. Routledge and Kegan Paul.
- Şanlı, İ. (2019). Marxist ceza adaleti eleştirisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan özel sayısı, 2097-2109.
- Tahir, K. (2007). *Karılar koğuşu* (2nd ed.). İthaki Yayınları.
- VanDrunen, D. (2008). Natural Law, the Lex Talionis, and the power of the sword. *Liberty University Law Review*, 2(3), 945-967.
- Yalçın, S. (2014). *Kayıp sicil: Erdoğan'ın çalınan dosyası*. Kırmızı Kedi Yayınları.
- Yılmaz, S. (1996). *12 Eylül 1980-1984 yılları arasında Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince ölüm cezasına çarptırılan ve bu cezaları infaz edilen hükümlülerin dava dosyalarının incelenmesi* [Unpublished Master's Thesis]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yorgancıoğlu, N. G. (2013). Dünya düzenine Karılar Koğuşu'nun penceresinden bakmak (Viewing the World order through the lens of Karılar Koğuşu). *IV. Hukukun Gençleri Sempozyumu (Edebiyat ve Hukuk) Tam Bildiri Metinleri*, pp.1-10.

ETHICAL DECLARATIONS**Research and Publication Ethics**

I declare that this article is an original work and was prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The article has not been published elsewhere and is not currently under review by another journal.

All sources used in the study have been cited in accordance with academic standards. I declare that the study does not contain plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

The author single-handedly designed, conducted, and analyzed the study and prepared the report for this article. I have reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author. Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR**Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başına yürütmüştür. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri tarafımdan dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okudum, onayladım ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.